Projekt dofinansowany ze środków
Programu Operacyjnego Fundusz Inicjatyw Obywatelskich

Broszura z serii „PFC3”

Poradniki Fundacji Consilium na rzecz trzeciego sektora

Proces zakładania fundacji oraz stowarzyszeń – wybrane pozytywne aspekty prowadzenia działalności w ramach organizacji pozarządowej

Kraków 2011

Spis treści

Wykaz skrótów 4

Słowo wstępne 5

Część A- Dodatnie aspekty prowadzenia fundacji oraz stowarzyszenia 6

Rozdział 1. Sygnalizacja niektórych aspektów związanych z obciążeniami publicznymi w przypadku prowadzenia fundacji oraz stowarzyszenia 6

Rozdział 2.Odpowiedzialność członków zarządu fundacji oraz stowarzyszeń za zobowiązania powstałe w ramach prowadzonej działalności 11

Część B. 15

Dział I. Fundacje 15

Rozdział 1.Zagadnienia formalno-organizacyjne 15

Rozdział 2. Rodzaje fundacji 16

1. Fundacje prawa prywatnego i publicznego 16

2. Fundacje non profit i not for profit 16

Rozdział 3. Akt fundacyjny 17

Rozdział 4. Nadzór nad fundacjami 18

Rozdział 5. Statut fundacji 18

1.Obligatoryjne postanowienia statutu 18

2. Fakultatywne postanowienia statutu 20

Rozdział 7. Zarząd fundacji oraz organy fakultatywne 20

Rozdział 8. Prowadzenie działalności gospodarczej 22

Rozdział 9. Postępowanie rejestrowe 23

1.Wpis do KRS. Formularze 23

2. Dokumenty 25

3. Opłaty 26

4. Odmowa rejestracji 26

5. Wpis do rejestru 26

6. Obowiązki po uzyskaniu wpisu do KRS 28

Dział II. Stowarzyszenia 29

Rozdział 1.Zagadnienia formalno-organizacyjne 29

Rozdział 2.Utworzenie stowarzyszenia rejestrowego- postępowanie przedrejestrowe 31

1. Podmioty które mogą założyć stowarzyszenie 31

2. Zebranie założycielskie oraz komitet 32

3. Elementy obligatoryjne statutu 33

Rozdział 3. Organy stowarzyszenia 34

Rozdział 4. Postępowanie rejestrowe 36

1.Formularze 36

2. Dokumenty 37

3. Weryfikacja wniosku 39

4. Odmowa rejestracji 40

5.Postępowanie w razie wadliwego wpisu 40

6. Niezbędne czynności po dokonaniu wpisu 41

Rozdział 5. Szczególne rodzaje obowiązków w przedmiocie rejestracji w przypadku niektórych rodzajów stowarzyszeń 42

Wykaz skrótów

„k.c.”- Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (tekst jedn. Dz.U.1964.16.93 z późn.zm.).

„k.p.c.” – Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (tekst jedn. Dz.U.1964. .43.296 z późn.zm).

„u.k.s.c.” –Ustawa z dnia 28 lipca 2005 r. Koszty sądowe w sprawach cywilnych (tekst jedn. Dz.U. 2005.167.1398 z późn.zm).

„p.d.o.f.”-Ustawa z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (tekst jedn. Dz.U.10.51.307 z późn.zm.).

„p.d.o.p”- Ustawa z dnia 15 lutego 1992 r.o podatku dochodowym od osób prawnych (tekst jedn. Dz.U.11.74.397 z późn.zm.).

„pr.stow”- Ustawa z dnia 7 kwietnia 1989 r. Prawo o stowarzyszeniach (tekst jedn. Dz.U.2001.79. 855 z późn.zm).

„u.fun.”-Ustawa z dnia 6 kwietnia 1984 r. o fundacjach (tekst.jedn. Dz.U.1991.46.203 z późn.zm.).

„u.KRS- ustawa z dnia 20 sierpnia 1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym (tekst.jedn. Dz.U.1997. 17.209 z późn.zm.)

„p.u.n.”-Ustawa z dnia 28 lutego 2003 r. Prawo upadłościowe i naprawcze (tekst.jedn. Dz.U.2009. 175.1361 z późn.zm).

„k.s.h.”-Ustawa z dnia 15 września 2000 r. Kodeks spółek handlowych (tekst.jedn. Dz.U.2000.94. 1037 z późn.zm.).

„poż.pub”- Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (tekst.jedn. Dz.U.2003.96.873 z późn.zm.).

„ord.pod”- Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. Ordynacja podatkowa (tekst jedn. Dz.U.2005.8.60 z późn.zm.).

„s.u.s.”- Ustawa z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst.jedn. Dz.U.2009.205.1585 z późn.zm.).

Słowo wstępne

Szanowni Państwo,

Niniejsze opracowanie pozostaje wydane w formie „e-book", w ramach serii broszur informacyjnych „PFC3", rozpowszechnianych przez Fundację Rozwoju Przedsiębiorczości „Consilium", będąc adresowanym do członków organizacji pozarządowych. Jak wskazuje tytuł opracowania, jego przedmiotem będzie przybliżenie podstawowych zagadnień związanych z zakładaniem oraz rejestracją organizacji pozarządowych, na przykładzie fundacji oraz stowarzyszeń rejestrowych. Nadto w niniejszej publikacji zostaną w sposób prosty zasygnalizowane czytelnikowi niektóre pozytywne aspekty prowadzenia działalności za pośrednictwem w/w osób prawnych, w szczególności na gruncie obciążeń publicznoprawnych jak również subsydiarnej odpowiedzialności członków zarządu za zobowiązania fundacji oraz stowarzyszeń.

Przedmiotowa publikacja, dzieli się na dwie części- Część A oraz Część B. Część pierwsza pozostaje adresowana zarówno do podmiotów już prowadzących organizację pozarządową jak również do osób nieprowadzących takiej organizacji, a mających zamiar w przyszłości ją założyć. Mając na uwadze, że osoby prawne stanowią narzędzie do działania w obrocie, w ramach tej części zadaniem autorów będzie przybliżenie dodatnich aspektów prowadzenia działalności w ramach fundacji oraz stowarzyszenia oraz przybliżenie zasad odpowiedzialności osób piastujących funkcję członków zarządu w przypadku niewypłacalności fundacji lub stowarzyszenia. Część druga, stanowiąca meritum niniejszego opracowania stanowi poradnik obrazujący, w jaki sposób założyć fundację lub stowarzyszenie oraz na co zwracać uwagę, aby pominąć najczęściej powtarzane przy rejestracji błędy. Niniejsza publikacja ma za zadanie przybliżyć pewne aspekty prowadzenia działalności w ramach organizacji pozarządowej, na które możliwe, że dotychczas czytelnik nie zwracał uwagi. Nadto zadaniem niniejszej publikacji pozostaje pomoc osobom pragnącym założyć fundację lub stowarzyszenie.

Wyrażam nadzieję, że niniejsze opracowanie, stanowiące jedynie bardzo skromny zarys części problematyki związanej z zakładaniem oraz rejestracją fundacji i stowarzyszeń, pokaże się pomocnym w przyszłości oraz pomoże przybliżyć niektóre zagadnienia związane z ich funkcjonowaniem.

Z wyrazami szacunku
mgr Małgorzata Pasierska

Część A- Dodatnie aspekty prowadzenia fundacji oraz stowarzyszenia

Rozdział 1. Sygnalizacja niektórych aspektów związanych z obciążeniami publicznymi w przypadku prowadzenia fundacji oraz stowarzyszenia

Fundacje i stowarzyszenia pozostają osobami prawnymi[1], stanowiąc jednocześnie organizacje pozarządowe[2]. Osoby prawne należy poczytywać, jako swoistego rodzaju narzędzia do prowadzenia działalności wobec podmiotów trzecich. Dlatego, dokonując wyboru narzędzia, którego zamierzamy w przyszłości użyć, zasadnym pozostaje najpierw zaznajomić się z zasadami jego stosowania. Tematyką niniejszego rozdziału pozostawać będzie przybliżenie podstawowych korzyści płynących z prowadzenia działalności w ramach fundacji lub stowarzyszenia na płaszczyźnie prawa podatkowego oraz zasygnalizowanie możliwości zwolnienia z niektórych opłat publicznych.

Na początku należy wskazać, że fundacje i stowarzyszenia dysponują dwoma kategoriami zwolnień. Pierwszą z tych kategorii są zwolnienia, wspólne zarówno dla fundacji jak i stowarzyszenia, ze względu na okoliczność, iż obydwie te osoby prawne pozostają organizacjami pozarządowymi. Drugą kategorię stanowią zwolnienia, które pozostają przypisane wyłącznie dla Fundacji lub Stowarzyszenia, ze względu na służebność wobec funkcji, którym te osoby prawne mają służyć.

Przechodząc do zwolnień przypasanych do drugiej ze wskazanych powyżej kategorii, na przykładzie fundacji, podnieść należy, że fundacje dysponują w zasadzie jednym indywidualnym zwolnieniem podatkowym ze względu na kryterium podmiotowe. Wskazane zwolnienie podatkowe dotyczy zwolnienia fundacji od podatku od spadków i darowizn w przypadku nabycia przez fundację w drodze spadku, zapisu lub darowizny pieniędzy lub innych rzeczy ruchomych albo praw majątkowych[3]. Uprawnienie to pozostaje bardzo istotnym, albowiem ułatwia pozyskiwanie środków na realizację celów fundacji, w szczególności ze względu na możliwości, dla darczyńców, jakie stwarza u.d.o.f. oraz u.d.o.p., o których zostanie powidzanie poniżej.

Stowarzyszenie, nie pozostaje zwolnionym od podatku od spadków i darowizn, niemniej dysponuje ono zwolnieniem od opłat sądowych w postępowaniu w sprawach o wpis stowarzyszenia do Krajowego Rejestru Sądowego[4]. Zwolnienie to dotyczy, generalnie postępowań w sprawie wpisu, wykreślenia lub zmiany wpisu w Krajowym Rejestrze Sądowym.

[1] Art.33 k.c. w zw z odpowiednio art..17 ust.1 pr.stow. oraz art.7 ust.2 u.fun.
[2] Definicję organizacji pozarządowej zawiera art.3 ust.2 poż pub. Organizacje pozarządowe zostały zdefiniowane również w innych ustawach w szczególności w art.2 ust.1 pkt.18 Ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (tekst jedn. Dz.U.2008.69.415 z późn.zm.) zgodnie, z którym organizacje pozarządowe to niebędące jednostkami sektora finansów publicznych w rozumieniu przepisów o finansach publicznych i niedziałające w celu osiągnięcia zysku osoby prawne lub jednostki nieposiadające osobowości prawnej, utworzone na podstawie przepisów ustaw, w tym fundacje i stowarzyszenia, z wyjątkiem partii politycznych i utworzonych przez nie fundacji
[3] Art.16 u.fun.
[4] Art.17 ust.4 pr.stow.

Nadto, dodatkowe zwolnienie, już na gruncie ściśle podatkowym pojawia się w przypadku stowarzyszeń, których celem statutowym jest jedna lub kilka z wymienionych poniżej działalności:

a) działalność naukowa,
b) działalność naukowo-techniczna,
c) działalność oświatowa, w tym również polegająca na kształceniu studentów,
d) działalność kulturalna,
e) działalność w zakresie kultury fizycznej i sportu,
f) działalność w zakresie ochrony środowiska,
g) działalność w zakresie wspierania inicjatyw społecznych na rzecz budowy dróg i sieci telekomunikacyjnej na wsi oraz zaopatrzenia wsi w wodę,
h) działalność w zakresie dobroczynności,
i) działalność w zakresie ochrony zdrowia,
j) działalność w zakresie pomocy społecznej,
k) działalność w zakresie rehabilitacji zawodowej i społecznej inwalidów
l) działalność w zakresie kultu religijnego.

Jeżeli stowarzyszenie realizujące cele wskazane powyżej w lit.a)-l) oraz dojdzie do sytuacji w której stowarzyszenie przekaże prowadzenie swojej działalności (pożytku publicznego[5] lub działalności gospodarczej służącej zaspokajaniu tych celów) w ramach spółki z o.o.[6] ,lub spółki akcyjnej, której stowarzyszenie pozostawać będzie jedynym udziałowcem lub akcjonariuszem to dochody takiej spółki, w części przeznaczonej na te cele oraz przekazanej przez spółkę na rzecz stowarzyszenia pozostają zwolnione od podatku dochodowego od osób prawnych. Zwolnienie to może okazać się bardzo istotnym, albowiem w dniu dzisiejszym wysokość podatku dochodowego od osób prawnych, co do zasady wynosi 19% podstawy opodatkowania[7]. Niemniej należy pamiętać, że dotyczy ono sytuacji, w której wyłącznym akcjonariuszem lub wspólnikiem pozostaje stowarzyszenie.

Wśród uprawnień indywidualnych przypisanych wyłącznie dla stowarzyszenia pozostaje również zwolnienie od podatku od nieruchomości lub ich części oraz gruntów zajętych trwale na obozowiska i bazy wypoczynkowe dzieci i młodzieży na potrzeby prowadzenia przez stowarzyszenia statutowej działalności. Niemniej działalność statutowa takiego stowarzyszenia, aby mogło ono być zwilżone z podatku, musi dotyczyć wykonywania zadań wśród dzieci i młodzieży w zakresie oświaty, wychowania, nauki i techniki, kultury fizycznej i sportu, w ramach prowadzonej działalności pożytku publicznego[8].

Wyżej wskazaną kategorię uprawnień indywidualnych należy oddzielić od uprawnień należących do drugiej kategorii będących uprawnieniami wspólnymi dla organizacji pozarządowych, w tym także fundacji oraz stowarzyszeń.

[5] Art.3 ust.3 pkt.3 poż.pub.
[6] Zgodnie z art. 151. § 1 k.s.h.„Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością może być utworzona przez jedną albo więcej osób w każdym celu prawnie dopuszczalnym, chyba, że ustawa stanowi inaczej”, w szczególności prowadzić działalność pożytku publicznego na podstawie art.3 ust.3 pkt.3 poż.pub.
[7] Art.19 ust.1 p.d.o.p.
[8] Art.7 ust.1 pkt.5) ustawy z dnia 12 stycznia 1991 r. o podatkach i opłatach lokalnych (tekst jedn. Dz.U.2010.95.613 z późn.zm). Więcej o działalności pożytku publicznego znajdziesz w broszurze z „serii PFC3” dotyczącej ustawy o działalności pożytku publicznego.

Po pierwsze, w przypadku sądowych spraw cywilnych, organizacje pozarządowe nieprowadzące działalności gospodarczej, mogą pozostawać zwolnione od kosztów sądowych w ich własnych sprawach sądowych prowadzonych w związku z działalnością społeczną, naukową, oświatową, kulturalną, sportową, dobroczynną, samopomocową, w zakresie ochrony konsumenta, ochrony środowiska i opieki społecznej. Niemniej trzeba mieć na względzie, że przyznanie zwolnienia od opłat sądowych każdorazowo zależeć będzie od uzdania sądu rozpatrującego sprawę. Sąd przyzna zwolnienie od kosztów sądowych, wyłącznie w przypadku, gdy organizacja realizuje w/w cele oraz sądowe postępowanie cywilne związane będzie z zapewnieniem możliwości oraz potrzebą realizacji tych celów[9].

Po drugie, przechodząc bezpośrednio na grunt prawa podatkowego, na uwagę zasługuje, uprawnienie polegające na zwolnieniu, organizacji pozarządowych, których celem statutowym jest działalność opisana powyżej w lit. a)-l)[10] od podatku dochodowego od osób prawnych w części przeznaczonej na te cele. Co za tym idzie, jeżeli fundacja lub stowarzyszenie prowadzą działalność, zmierzającą do realizacji jednego lub kilku z celów wskazanych powyżej (lit.a)-l)) to pozostawać one będą zwolnione od podatku dochodowego od osób prawnych[11]. Niemniej należy pamiętać że zwolnienie dotyczy wyłącznie działań związanych z realizacją wskazanych celów, dlatego w przypadku działalności zmierzającej do realizacji celu nieopisanego w lit.a)-l), organizacja nie będzie korzystać ze zwolnienia. Nadto, na etapie rejestracji podmiotu, kształtując postanowienia statutu organizacji należy pamiętać, (aby w przyszłości nie mieć problemów ze zwolnieniem od podatku przez Urząd Skarbowy), żeby w zapisach dotyczących zamierzonych celów organizacji dokładnie odzwierciedlić postanowienia art.17 ust.1 pkt.4 p.d.o.p. (o ile organizacja ma zamiar faktycznie realizować wskazane cele, w przeciwnym wypadku zwolnienie nie będzie przysługiwać).

Po trzecie należy pamiętać, że jednym z bardzo istotnych źródeł finansowania organizacji pozarządowych pozostają dotacje, subwencje, dopłaty i inne nieodpłatne świadczenia ze środków publicznych[12], które co do zasady pozostają zwolnione od podatku dochodowego od osób prawnych[13].

Po czwarte, innym bardzo istotnym źródłem finansowania organizacji pozarządowych, na które należy zwrócić uwagę pozostają darowizny. Bardzo często czynnikiem „*zachęcającym*" inne podmioty do dokonania darowizny na rzecz fundacji lub stowarzyszenia pozostaje aspekt podatkowy, zarówno w przypadku darczyńców będących osobami prawnymi jak i osobami fizycznymi. W sytuacji, gdy darczyńcą pozostaje osoba fizyczna, wartość przekazanej darowizny na rzecz realizacji celów statutowych mieszczących się w sferze zadań publicznych[14] organizacji pozarządowej ulega, dla darczyńcy, (co do zasady) odliczeniu od podstawy opodatkowania do obliczenia podatku dochodowego od osób fizycznych jednak nie więcej aniżeli do 6% dochodu uzyskanego przez osobą fizyczną[15]. Analogicznie sytuacja wygląda

[9] Art.104 ust.2 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (tekst. jedn. Dz.U. z 2010 nr 90 poz. 594 z późn.zm.)
[10] Art.17 ust.1 pkt.4) p.d.o.p.
[11] Zgodnie z art.19 ust.1 p.d.o.p. stanowiącego, co do zasady 19% podstawy opodatkowania.
[12] Więcej na temat udzielania pomocy przez administrację rządową oraz samorządową patrz broszura z „serii PFC3", dotycząca problematyki ustawy o działalności pożytku publicznego i wolontariacie oraz broszura z „serii PFC3" dotycząca pozyskiwania środków publicznych, w szczególności pochodzących z Funduszy Europejskich.
[13] Art.17 ust.1 pkt.21 oraz pkt.23 p.d.o.p.
[14] Art.4 poż.pub.
[15] Art.26 ust.1 lit.a) u.p.d.o.f.

w przypadku osób prawnych, gdyż gdy darczyńcą pozostaje osoba prawna kwota przekazanej darowizny na rzecz realizacji celów statutowych mieszczących się w sferze zadań publicznych[16] organizacji pozarządowej ulega odliczeniu od podstawy opodatkowania do obliczenia podatku dochodowego od osób prawnych, jednak nie więcej aniżeli do 10% dochodu uzyskanego przez darczyńcę będącego osobą prawną[17]. Wyżej wskazane, uprawnienie przysługujące darczyńcom, pozostaje szczególnie istotnym dla fundacji, albowiem jak zostało wyżej przedstawione pozostają one zwolnione od podatku od spadków i darowizn. Wobec czego, w przypadku, gdy fundacja otrzymuje darowiznę np. od przedsiębiorcy będącego osobą prawną, przedsiębiorca ten może odliczyć jej wartość od podstawy opodatkowania podatkiem dochodowym o osób pranych, do 10% uzyskanego przez przedsiębiorcę dochodu, natomiast fundacja pozostaje zwolniona od podatku od spadków i darowizn z tytułu otrzymanej darowizny. Niemniej należy pamiętać, że w przypadku uzyskania przez organizację pozarządową w danym roku podatkowym darowizn od jednego darczyńcy o łącznej wartości przekraczającej 35 000zł, lub jednej darowizny przekraczającej 15 000 zł, powstaje dla organizacji obowiązek złożenia deklaracji podatkowej. Organizacja pozarządowa do dnia 31 marca, roku następującego po roku podatkowym, w którym została otrzymana darowizna, będzie miała obowiązek przekazania stosownej deklaracji do urzędu skarbowego. Deklarację tą składa się odpowiednio na formularzu „CIT-D". Każdorazowo, zwolnione będą z wyżej wskazanego obowiązku organizacje, których dochód za dany rok podatkowy nie przekraczał 20 000 zł.

Przedstawione uprawnienia pozostają w zasadzie jednymi z najistotniejszych, jakimi dysponują organizacje pozarządowe, w szczególności fundacje oraz stowarzyszenia na gruncie zwolnień od należności publicznoprawnych. Uprawnienia te zostały wyłącznie zasygnalizowane, dlatego w przypadku zaistnienia po stronie czytelnika, chęci skorzystania z nich czytelnik zmuszony będzie samodzielnie dokonać zgłębienia tematyki regulacji prawnych wskazanych w odpowiednich przypisach.

Niezależnie od powyższego, tytułem wzmianki należy wskazać, że organizacja pozarządowa może uzyskać status organizacji pożytku publicznego. Organizacje pozarządowe lub inne podmioty prowadzące działalność pożytku publicznego uzyskują status organizacji pożytku publicznego z chwilą wpisania takiego statusu do Krajowego Rejestru Sądowego, po spełnieniu wymagań ustawowych określonych w poż.pub.. Aby organizacja pozarządowa mogła uzyskać status organizacji pożytku publicznego, musi prowadzić działalność pożytku publicznego w rozumieniu poż.pub.[18]. Nadto, dodatkowym wymaganiem jest, aby organizacja pożytku publicznego prowadziła działalność pożytku publicznego, nieprzerwanie, przez co najmniej 2 lata, co do zasady na rzecz ogółu społeczności, lub określonej grupy podmiotów, pod warunkiem, że grupa ta jest wyodrębniona ze względu na szczególnie trudną sytuację życiową lub materialną w stosunku do społeczeństwa (w przypadku stowarzyszeń działalność, ta nie może być prowadzona wyłącznie na rzecz członków stowarzyszenia)[19]. Wobec czego zarówno fundacja jak i stowarzyszenie mogą w przypadku spełnienia warunków określonych ustawą[20] uzyskać status organizacji pożytku publicznego, a co za tym idzie korzystać ze zwolnień publicznoprawnych przewidzianych dla organizacji posiadających tego rodzaju status. Do

[16] Art.4 poż.pub.
[17] Art.18 ust.1 pkt.1) u.p.d.o.p.
[18] Zgodnie z art.4 poż.pub.
[19] Więcej patrz art.20 i nast. poż.pub. oraz broszura z serii „PFC3" dotycząca problematyki ustawy o działalności pożytku publicznego.
[20] art.20 i nast. poż.pub.

najważniejszych zwolnień, jakimi dysponują organizacje pożytku publicznego, należą w odniesieniu do prowadzonej działalności pożytku publicznego, zwolnienia od:

a) podatku dochodowego od osób prawnych,
b) podatku od nieruchomości,
c) podatku od czynności cywilnoprawnych,
d) opłaty skarbowej,
e) opłat sądowych[21].

Reasumując, ustawodawca mając na względzie potrzebę wsparcia podmiotów realizujących zadania publiczne, wyposażył je w szereg instrumentów w postaci zwolnień ze zobowiązań publicznoprawnych, co powoduje, że prowadzenie działalności za pośrednictwem tego rodzaju podmiotów może pozostawać w niektórych sytuacjach szczególnie atrakcyjnym. Niemniej należy mieć na względzie, że podmioty te mają często stosunkowo zaostrzony obowiązek sprawozdawczości, z prowadzonej działalności, dlatego też działanie w ramach organizacji pozarządowej łączy się w niektórych sytuacjach (OPP) ze szczególnym ciężarem wypełniania obowiązków, zarówno wobec odpowiednich organów nadzoru, jak i urzędów skarbowych oraz zakładu ubezpieczeń społecznych. Poniżej został wyliczony krótki katalog terminów, związanych ze „*sprawozdawczością*", o których należy pamiętać, w przypadku prowadzenia organizacji nieprowadzących działalności gospodarczej (pozostawanie przedsiębiorcą nakłada dodatkowe zobowiązania na organizację pozarządową):

15 stycznia- do tego terminu każda organizacja pozostająca właścicielem nieruchomości, lub wynajmująca lokal od Gminy zobowiązana pozostaje do złożenia deklaracji w urzędzie Gminy oraz zapłacenia podatku od nieruchomości[22].

31 stycznia- do tego terminu istnieje obowiązek rozliczenia zaliczek na podatek dochodowy, w stosunku do osób zatrudnionych w organizacji pozarządowej w ramach umowy zlecenia lub umowy o pracę, bądź umowy o dzieło. Rozliczenie należy złożyć w odpowiednim urzędzie skarbowym na stosownym formularzu (PIT 11)[23].

31 marca- do wskazanego terminu istnieje obowiązek sporządzenia rozliczenia podatku dochodowego od osób prawnych oraz jego przekazania na rzecz odpowiedniego urzędu skarbowego (formularz CIT-8). Obowiązek ten istnieje nawet w przypadku nieuzyskania dochodu za poprzedni rok podatkowy[24].

10 lipca-do tej daty należy złożyć sprawozdanie finansowe do urzędu skarbowego za poprzedni rok podatkowy[25] (organizacja pozostająca równocześnie przedsiębiorcą dodatkowo składa sprawozdanie do sądu rejestrowego w terminie do 15 lipca)[26].

[21] Zgodnie z art.24 pożpub., w sposób i na zasadach opisanych w odrębnych przepisach dotyczących, konkretnego rodzaju opodatkowania.
[22] Więcej patrz, art.6 ust.9 ustawy z dnia 12 stycznia 1991 r. o podatkach i opłatach lokalnych (tekst jedn. Dz.U.2010.95.613 z późn.zm)
[23] Więcej patrz art.39 p.d.o.f.
[24] Więcej patrz art.27 p.d.o.p.
[25] Art.27 ust.2 p.d.o.p.
[26] Art.53 w zw. z art.69 ust.1 Ustawy o rachunkowości z dnia 29 września 1994 r.(tekst jedn. Dz.U.2009.152.1223 z późn.zm.). Organizacje pozarządowe, w przypadku gdy nie prowadzą działalności gospodarczej (nie będąc wpisanymi do rejestru przedsiębiorców) nie posiadają obowiązku przekazania sprawozdania do Sądu Rejestrowego, co wynika z przepisów Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 21 grudnia 2000 r. w sprawie szczegółowego sposobu prowadzenia rejestrów wchodzących w skład Krajowego Rejestru Sądowego oraz szczegółowej treści wpisów w tych rejestrach (tekst jedn. Dz.U.2000.117.1237 z późn.zm.).

15 lipca- do upływu tego terminu (wyłącznie w przypadku organizacji pożytku publicznego) istnieje obowiązek wcześniejszego sporządzenia, zatwierdzenia i ogłoszenia rocznego sprawozdania finansowego, jak również przekazania go do ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego[27].

31 grudnia- do upływu tego terminu (wyłącznie w przypadku fundacji) istnieje obowiązek złożenia sprawozdania merytorycznego z działalności za rok poprzedni odpowiednio do ministra sprawującego nadzór nad fundacją[28].

Rozdział 2.Odpowiedzialność członków zarządu fundacji oraz stowarzyszeń za zobowiązania powstałe w ramach prowadzonej działalności

Zgodnie z ustaleniami poczynionymi, na wstępie poprzedniego rozdziału fundacje oraz stowarzyszenia pozostają osobami prawnymi. Istotą osoby prawnej jest, iż co do zasady odpowiada ona samodzielnie za powstałe na skutek jej działania zobowiązania. Niemniej ustawodawca przewiduje wyjątki od wskazanej zasady w przypadku dokonania swego rodzaju nadużycia osobowości prawnej przez podmioty zarządzające osobą prawną.

Tytułem przykładu, w przypadku podmiotów takich jak spółka z ograniczoną odpowiedzialnością[29], niemal zasadą pozostaje, że członek zarządu spółki odpowiada za jej zobowiązania w przypadku jej niewypłacalności[30] (gdy egzekucja przeciwko spółce okaże się bezskuteczna). Członek zarządu spółki może uwolnić się od odpowiedzialności (będącej odpowiedzialnością deliktową[31]), w przypadku, gdy wykaże, że we właściwym czasie złożono wniosek o upadłość spółki, (gdy możliwym było choćby częściowe zaspokojenie wierzyciela), lub we właściwym czasie wszczęto postępowanie układowe, bądź nie ponosi winy związanej z niedochowaniem wskazanych czynności, albo wierzyciel nie poniósł szkody[32]. Wyżej wskazana odpowiedzialność pozostaje odpowiedzialnością bardzo surową, albowiem w istocie członkowi zarządu w przypadku zawinienia, niezwykle trudno będzie uwolnić się od tej odpowiedzialności[33].

Wskazany wyżej model odpowiedzialności członków zarządu w przypadku spółki z o.o. dotyczy zobowiązań prywatno-prawnych oraz został przywołany dla wskazania kontrastu pomiędzy odpowiedzialnością członków zarządu, jaka istnieje w przypadku spółki z o.o. a członków zarządu fundacji oraz stowarzyszeń. Zarówno ustawa pr.stow. jak również u.fun. nie zawierają konstrukcji podobnej do wypracowanej przez ustawodawcę w k.s.h. Z powyższego

[27] Art.23 ust.4 poż.pub. w zw, z art.53 Ustawy o rachunkowości z dnia 29 września 1994 r.(tekst jedn. Dz.U.2009.152.1223 z późn.zm.)
[28] Art.12 u.fun. oraz postanowienia Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 8 maja 2001 r. w sprawie ramowego zakresu sprawozdania z działalności fundacji (tekst.jedn. Dz.U.2001.50.529 z późn.zm.) w szczególności § 5.
[29] Spółka z o.o. może prowadzić zarówno działalność gospodarczą jak również działalność pożytku publicznego, co wynika z art.151 k.s.h. w zw. z art.3 ust.3 pkt.4) poż.pub.
[30] Art.299 § 1 k.s.h.
[31] Uchwała Sądu Najwyższego III CZP 72/08.
[32] Art.299 §2 k.s.h.
[33] Art.299 k.s.h. zawiera domniemanie winy, szkody oraz związku przyczynowo-skutkowego.

płynie prosty wniosek, iż stowarzyszenie oraz fundacja gwarantują mocniejsze ograniczenie odpowiedzialności osób fizycznych względem podmiotów trzecich z tytułu zaciągniętych zobowiązań prywatnoprawnych, aniżeli przykładowo spółka z ograniczoną odpowiedzialnością. Niemniej należy podkreślić, że w sytuacji, gdy stowarzyszenie lub fundacja prowadzą działalność gospodarczą obok prowadzonej działalności pożytku publicznego zastosowanie do nich znajdują przepisy p.u.n.[34]. Wobec czego jeżeli organizacja pozarządowa prowadzi działalność gospodarczą (choćby nawet w nikłym zakresie) uzyskuje ona zdolność upadłościową. Co za tym idzie w sytuacji zaistnienia podstaw do ogłoszenia upadłości organizacji pozarządowej, które należy rozumieć, jako jej niewypłacalność[35] polegającą na braku wykonywania przez organizację wymagalnych zobowiązań pieniężnych lub okoliczność, gdy zobowiązania organizacji przekroczą wartość jej majątku, (nawet wówczas, gdy na bieżąco te zobowiązania wykonuje), po stronie członków zarządu organizacji spoczywa obowiązek zgłoszenia w sądzie w terminie dwóch tygodni od dnia, w którym wystąpiła niewypłacalność, wniosku o ogłoszenie upadłości[36]. Bardzo istotnym w takiej sytuacji pozostaje, że w przypadku braku realizacji wskazanego obowiązku przez zarząd fundacji lub stowarzyszenia[37] osoby odpowiedzialne za jego wykonanie (członkowie zarządu) mogą ponosić odpowiedzialność za szkodę wyrządzoną wierzycielom wskutek niezłożenia wniosku w terminie wskazanym powyżej[38]. Odpowiedzialność tych osób pozostaje odpowiedzialnością odszkodowawczą, wobec czego każdorazowo wierzyciele pozostają zmuszeni do wykazania przed sądem wobec członka zarządu jego winy w niezłożeniu wniosku o upadłość w terminie, poniesionej szkody oraz związku przyczynowego, pomiędzy działaniem lub zaniechaniem członka zarządu a zaistnieniem poniesionej szkody. Niemniej należy mieć na względzie, że szkoda, której dochodzić może wierzyciel stanowić będzie w znacznej części przypadków wartość niezrealizowanych przez organizację pozarządową, względem wierzyciela zobowiązań. Reasumując, główną podstawą do dochodzenia odpowiedzialności prywatnoprawnych względem członków zarządu organizacji takich jak fundacja czy stowarzyszenie w przypadku zaistnienia ich niewypłacalności pozostają przepisy p.u.n., które mogą mieć zastosowanie wyłącznie, w sytuacji, gdy organizacja prowadzi działalność gospodarczą.

Zupełnie inaczej wygląda odpowiedzialność członków zarządu organizacji pozarządowych za zobowiązania publicznoprawne, w przypadku zaistnienia niewypłacalności organizacji, polegającej na powstaniu bezskuteczności, (w całości lub części) egzekucji kierowanej przez organy podatkowe z majątku organizacji. W takim przypadku, za zobowiązania publicznoprawne takie jak zaległości podatkowe, czy należności z tytułu składek wobec Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, członkowie zarządu organizacji pozarządowej odpowiadają, co do zasady solidarnie całym swoim majątkiem[39]. Wskazana odpowiedzialność członków zarządu stanowi swego rodzaju odpowiedzialność gwarancyjną za zobowiązania

[34] Zgodnie z art.5 ust.1 p.u.n. „Przepisy ustawy stosuje się do przedsiębiorców w rozumieniu ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. - Kodeks cywilny (Dz. U. Nr 16, poz. 93, z późn. zm.), jeżeli ustawa nie stanowi inaczej". Nadto, (zgodnie z art.5 ust.2) „Przepisy ustawy stosuje się także do: spółek z ograniczoną odpowiedzialnością i spółek akcyjnych nieprowadzących działalności gospodarczej; wspólników osobowych spółek handlowych, ponoszących odpowiedzialność za zobowiązania spółki bez ograniczenia całym swoim majątkiem; wspólników spółki partnerskiej".
[35] Art.10 p.u.n. w zw. z art.11 p.un.
[36] Art.21 ust.1 oraz ust.2 p.u.n. w zw. z art.10 p.u.n.
[37] Art.21 ust.2 p.u.n.
[38] Art.21 ust.3 p.u.n.
[39] art.116a w zw. z art.116 ord.pod. oraz art.31 s.u.s.

publicznoprawne. Członek zarządu organizacji pozarządowej będzie mógł każdorazowo zwolnić się z odpowiedzialności w przypadku, gdy wykaże, że:
a) we właściwym czasie (gdy wierzyciel mógł się zaspokoić z majątku organizacji choćby w części) zgłoszono wniosek o ogłoszenie upadłości lub wszczęto postępowanie zapobiegające ogłoszeniu upadłości (postępowanie układowe)[40] albo
b) niezgłoszenie wniosku o ogłoszenie upadłości lub niewszczęcie postępowania zapobiegającego ogłoszeniu upadłości (postępowania układowego) nastąpiło bez jego winy[41], lub
c) wskaże mienie organizacji, z którego egzekucja umożliwi zaspokojenie zaległości podatkowych w znacznej części[42].

Wobec czego, w zasadzie wyłącznie, poprzez powstanie jednej ze wskazanych wyżej przesłanek egzoneracyjnych może dojść do uwolnienia członka zarządu od odpowiedzialności, albowiem co do zasady nie ulegają one rozszerzeniu. Istotnym pozostaje, że odpowiedzialność członków zarządu obejmuje zaległości podatkowe z tytułu zobowiązań, których termin płatności upływał w czasie pełnienia przez nich obowiązków członka zarządu, a co za tym idzie odpowiedzialność ta dotyczy również byłych członków zarządu. Wobec czego członek zarządu nie może zwolnić się od odpowiedzialności za zobowiązanie powstałe w czasie, gdy sprawował swoją funkcję wyłącznie poprzez wykazanie okoliczności polegającej na tym, że nie pozostaje już członkiem zarządu[43] (w takim przypadku należy wykazać jedną z trzech wskazanych powyżej przesłanek). Dlatego też prowadząc fundację lub stowarzyszenie należy dochować wszelkiej należytej staranności w celu wyeliminowania narażenia się na zobowiązania publicznoprawne, mając na względzie opisaną powyżej konstrukcję prawną. Nadmienić należy że w przypadku gdy fundacja lub stowarzyszenie nie prowadzą działalności gospodarczej jedyną przesłanką do uwolnienia się od tego rodzaju odpowiedzialności pozostaje przesłanka wskazana w pkt.c), albowiem organizacja nie będzie mieć zdolności upadłościowej o czym była mowa powyżej.

Reasumując, niemniejszy rozdział stanowi wyłącznie sygnalizację pewnych zagadnień prawnych związanych z przewidzianym przez ustawodawcę odstępstwem od reguły wyłącznej odpowiedzialności majątkiem osoby prawnej za jej zobowiązania z tytułu powstałych zobowiązań publiczno- oraz cywilno-prawnych. Istotnym pozostaje, że zarówno fundacja jak i stowarzyszenie poprzez swoją osobowość prawną chronią w obrocie cywilnoprawnym swoich członków lepiej, aniżeli niektóre inne podmioty będące osobami prawnymi, w szczególności spółka z ograniczoną odpowiedzialnością, zwłaszcza w sytuacji, gdy stowarzyszenie lub fundacja nie prowadzą działalności gospodarczej. Niemniej podmioty te chronią członków zarządu przed powstałymi zobowiązaniami publicznoprawnymi w takim samym stopniu jak inne osoby prawne. Tematyka subsydiarnej odpowiedzialności osób zarządzających osobami prawnymi pozostaje bardzo szeroka i skomplikowana, dlatego w zasadzie niemożliwym pozostaje jej kompleksowe przedstawienie w ramach niniejszej publikacji. W istocie możliwość uwolnienia się członka zarządu od odpowiedzialności każdorazowo zależeć będzie „ad casu ad

[40] Art.116a ord.pod. w zw. z art.116 §1 pkt.1) lit.a) ord.pod.
[41] Art.116a ord.pod. w zw. z art.116 §1 pkt.1) lit.b) ord.pod.
[42] Art.116a ord.pod. w zw. z art.116 §1 pkt.2) ord.pod.
[43] Art.116a ord.pod. w zw. z art. 116 §2 oraz §4 ord.pod.

casum” od indywidualnego stanu faktycznego oraz w zaczym spektrum sytuacji wymagać będzie pomocy profesjonalnego pełnomocnika.

Część B- Zakładanie fundacji oraz stowarzyszenia

Dział I. Fundacje

Rozdział 1.Zagadnienia formalno-organizacyjne

Podstawą działalności fundacji jest ustawa z dnia 6 kwietnia 1984 r. o fundacjach (zwana dalej u.fun.). Fundacja jest osobą typu zakładowego, jej substratem jest określony majątek. W dużym uproszczeniu można, więc przyjąć, że podstawowe filary fundacji stanowią: majątek oraz realizowane przez cele publiczne. Inaczej niż w przypadku stowarzyszenia, dla fundacji zasadnicze znaczenie ma majątek, nie zaś jej członkowie. Fundacja wyposażona jest w osobowość prawną, którą uzyskuje z momentem wpisu do rejestru (KRS).

Artykuł 1 ustawy o fundacjach[44] wysuwa na plan pierwszy cel tworzenia fundacji. Określając cele tworzenia fundacji podkreśla się, że winny być one zgodne z *„podstawowymi interesami Rzeczypospolitej Polskiej”*, co wskazuje, że nie mogą być tworzone fundacje prywatne. Zapis ten podkreśla publiczny charakter fundacji, która jednak będzie realizowała cel wskazany przez fundatora, nie zaś przez państwo. Przyjąć należy, iż cel fundacji powinien być jednak na tyle skonkretyzowany, aby można było stwierdzić, na co fundator przeznacza środki majątkowe.

Ustawodawca wskazuje przykładowo niektóre cele społecznie lub gospodarczo użyteczne wymieniając wśród nich takie jak:
1) ochrona zdrowia,
2) rozwój gospodarki i nauki,
3) oświata i wychowanie,
4) kultura i sztuka,
5) opieka i pomoc społeczna,
6) ochrona środowiska i zabytków.

W art. 2 u.fun. ustawodawca przewidział konstrukcję wedle, której, fundacje mogą tworzyć osoby fizyczne i osoby prawne. Wynika z tego, że nie mogą utworzyć fundacji jednostki niebędące tymi osobami, np. spółki cywilne, ułomne osoby prawne[45], organy osoby prawnej. Dopuszczalne jest utworzenie fundacji przez kilka osób fizycznych, kilka osób prawnych lub też wspólnie przez osoby fizyczne i prawne. Co do osób prawnych w ustawie o fundacjach nie określono, które osoby prawne mogą ustanawiać fundację. W art. 2 ust. 1 wskazano jedynie, że mogą to być osoby prawne mające siedzibę w Polsce i za granicą. Należy, więc przyjąć, że uprawnienie to, mieszczące się w ramach zdolności do czynności prawnych, przysługuje wszystkim osobom prawnym, natomiast ewentualne ograniczenia w ustanawianiu fundacji

[44] w zw. z art. 3 ust. 2 u.fun
[45] art. 33^1 k.c

mogą wynikać z przepisów regulujących ustrój danej osoby prawnej lub jej statutu.[46] Przepisy szczególne natomiast przewidują możliwość tworzenia fundacji kościelnych przez kościelne osoby prawne[47].[48]

Rozdział 2. Rodzaje fundacji

Fundacje nie stanowią jednolitej kategorii prawnej. Dokonując próby klasyfikacji możemy wyróżnić następujące typy (rodzaje) fundacji:

1. Fundacje prawa prywatnego i publicznego

Podział powyższy wiąże się z trybem tworzenia fundacji. Pierwsze tworzone są na podstawie przepisów prawa prywatnego, tj. w drodze czynności prawnych, natomiast druga grupa fundacji tworzona jest na podstawie ustaw lub aktów administracyjnych. W związku z regulacją ustawy o fundacjach obecnie nie ma możliwości tworzenia fundacji w trybie aktów organów państwa.

2. Fundacje non profit i not for profit

Tak dokonany podział fundacji wynika z prowadzonej przez nie działalności gospodarczej. Działalność *non profit* wiąże się albo z wewnętrznym (statutowym) zakazem prowadzenia działalności gospodarczej, albo z brakiem stosownych zapisów w statucie. W konsekwencji fundacje *non profit* nie prowadzą działalności gospodarczej, a ich majątek tworzony jest wyłącznie z darowizn, zapisów, dotacji itp. W czystej postaci fundacje *non profit* w praktyce występują bardzo rzadko. Częściej mamy do czynienia z formą fundacji *not for profit*. Taka fundacja może prowadzić działalność gospodarczą, ale wszystkie środki przez nią uzyskane muszą być przeznaczone na działalność statutową. W przypadku, jeżeli podmiot wpisany do rejestru podmiotów niebędących przedsiębiorcami, czyli rejestru instytucji *not for profit* podejmuje działalność gospodarczą, podlegać on będzie obowiązkowemu wpisowi także do rejestru przedsiębiorców. W konsekwencji podmiot taki pozostaje wpisany w dwóch rejestrach (rejestru przedsiębiorców oraz rejestru stowarzyszeń, innych organizacji społecznych i zawodowych, fundacji oraz publicznych zakładów opieki zdrowotnej) pod tym samym numerem. Osiągany zysk może być również przeznaczony na ponoszenie kosztów funkcjonowania, czy podtrzymywanie dotychczasowych kapitałów. Zdecydowana większość fundacji przybiera taką postać, przede wszystkim ze względu na korzystnie ukształtowane dla fundacji przepisy podatkowe.

[46] Ograniczenie w tym zakresie zawiera np. art. 30 ustawy z 30 czerwca 2005 r. o finansach publicznych, zgodnie, z którym ze środków publicznych nie można tworzyć fundacji. Podobne ograniczenie przewidziane było w art. 23 ustawy z 26 listopada 1998 r. o finansach publicznych, zgodnie, z którym Skarb Państwa nie mógł tworzyć fundacji.
[47] W odniesieniu Kościoła Katolickiego - art. 58 ust. 1 ustawy z 17 maja 1989 r. o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej) oraz art. 26 Konkordatu między Stolicą Apostolską i Rzeczpospolitą Polską, podpisanego w Warszawie 28 lipca 1993 r.
[48] A. Kidyba, Komentarz do art. 1 u.fun., Lex Polonica 2010.

Należy pamiętać, iż z ustawy o fundacjach wynika jedynie akcesoryjność prowadzenia działalności gospodarczej w stosunku do działalności statutowej.
Generalnie działalność fundacji można podzielić na:
- działalność statutową oraz
- działalność gospodarczą.
Działalność statutowa wiąże się bezpośrednio z realizacją celów, do jakich fundacja została utworzona. Przykładem tego typu działalności jest działalność pomocowa, działalność szkoleniowa, wydawnicza itp. [49]

Rozdział 3. Akt fundacyjny

Powstanie fundacji wiąże się ze złożonymi czynnościami faktycznymi i prawnymi. Do utworzenia fundacji dochodzi w następstwie sekwencji wskazanych poniżej czynności:[50]
- złożenia oświadczenia w postaci aktu fundacyjnego;
- uchwalenia statutu;
- wpisania do rejestru fundacji.

Akt fundacyjny jest podstawowym aktem woli, będącym jednym z elementów kreujących fundację. Art. 3 ust. 1 u.fun. przewiduje, że *„oświadczenie woli o ustanowieniu fundacji powinno być złożone w formie aktu notarialnego”*. Należy pamiętać, iż akt fundacyjny to niejako pierwszy filar fundacji, jest, bowiem jednym z konstytutywnych elementów niezbędnych do jej powstania. Uznać, więc należy, że akt fundacyjny jest to jednostronne oświadczenie woli zmierzające do ustanowienia fundacji. Akt fundacyjny może być dokonany:
- przez osoby fizyczne lub prawne, jako czynności *inter vivos* (między żyjącymi), albo *mortis causa* (na wypadek śmierci). W tym ostatnim przypadku fundację można utworzyć w testamencie. Do utworzenia fundacji w testamencie nie potrzebna jest żadna szczególna forma. Właściwość sądu orzekania o ważności testamentu stanowi gwarancję prawidłowego ustanowienia fundacji. Inaczej kształtuje się problem odwołalności aktu fundacyjnego. Trudno byłoby zaakceptować dopuszczalność cofnięcia oświadczenia woli o przekazaniu środków na fundację np. przez spadkobierców. Dlatego też dopuszczalne może jedynie być cofnięcie takiego oświadczenia woli przez samego testatora do jego śmierci. Po śmierci fundatora cofnięcie oświadczenia woli jest niemożliwe.[51]

Notarialna forma aktu fundacyjnego ma przede wszystkim na celu zapewnienie formalnej i merytorycznej zgodności z prawem. Naruszenie formy wskazanej w art. 3 ust. 1 powoduje nieważność czynności prawnej.[52]

[49] H. Cioch, A. Kidyba, *Ustawa o fundacjach. Komentarz*, Wolters Kluwer, Warszawa 2007 r., str. 119.
[50] Wyjątkiem od określonych powyżej zasad utworzenia fundacji jest utworzenie fundacji - Zakład Narodowy im. Ossolińskich. Fundacja ta, ustanowiona ustawą z dnia 5 stycznia 1995 r. o fundacji - Zakład Narodowy imienia Ossolińskich, zyskała osobowość prawną z chwilą wpisania do rejestru.
[51] Inaczej niż w przypadku ustanowienia fundacji w drodze testamentowej, zgodnie z art. 3 ust. 1 ustawy, oświadczenie woli o ustanowieniu fundacji powinno mieć formę aktu notarialnego.
[52] A. Kidyba, Komentarz do art. 3 u.fun., Lex Polonica 2010.

W świetle art. 3 ust. 2 ustawy o fundacjach, elementami przedmiotowo istotnymi aktu fundacyjnego są:
- wola utworzenia fundacji,
- określenie celu fundacji,
- określenie majątku przeznaczonego na realizację celów.

Akt fundacyjny odpowiada wymaganiom formalnym i materialnym, jeżeli powyższe przesłanki są spełnione, zwłaszcza gdy mowa jest o złożeniu oświadczenia woli, musi ono spełniać wszelkie warunki jego ważności i skuteczności.[53]

Rozdział 4. Nadzór nad fundacjami

Jednym z uprawnień fundatora jest możliwość wskazania organu nadzoru w postaci ministra właściwego ze względu na cele fundacji. Wskazanie takie winno uwzględniać cele i zadania, które ma wykonywać fundacja, tak by mieściły się one w zakresie kompetencji danego ministra. Jeśli jednak cele fundacji są bardzo szerokie i mieszczą się we właściwości kilku ministrów, nie ma przeszkód, aby wskazać kilku ministrów, a wówczas sąd zdecyduje o tym, w zakresie działania, którego z nich mieści się najwięcej celów fundacji. Możliwa jest też sytuacja, w której fundator wskazuje osobę ministra, który nie jest właściwy ze względu na cele fundacji. W takim przypadku sąd nie jest związany ustaleniem fundatora. Podobnie, jeśli fundator nie wskazuje ministra właściwego – wówczas o okoliczności, który z ministrów będzie mógł być uznany za właściwego, zdecyduje sąd. [54] Zwyczajowo wskazania powyższego dokonuje się w akcie fundacyjnym lub statucie fundacji.

Rozdział 5. Statut fundacji

1.Obligatoryjne postanowienia statutu

Postanowienia statutu możemy podzielić na dwie grupy. Pierwsza grupa to postanowienia obligatoryjne, które stanowią warunek prawidłowości sporządzenia statutu. Należą do nich następujące postanowienia:

1) nazwa. Pamiętać należy, iż w sytuacji, kiedy fundacja prowadzi działalność gospodarczą w zakresie nazwy mają zastosowanie przepisy Kodeksu cywilnego dotyczące firmy osoby prawnej[55] (m.in. zakaz zbywania, kontynuacja, ochrona prawa do firmy).

2) siedziba. Zgodnie z Kodeksem cywilnym[56] siedzibą osoby prawnej jest miejscowość, w której znajduje się siedziba jej organu zarządzającego (o ile ustawa lub oparty na niej statut nie stanowi inaczej). Niemniej należy więc odróżnić następujące sytuacje, w których siedziba fundacji będzie tożsama z siedzibą zarządu fundacji: sytuację, w której statut zakłada,

[53] W przypadku wadliwości funkcjonowania mechanizmu woli (groźba, brak świadomości i swobody, błąd *sensu stricto*) lub przejawu woli na zewnątrz (pozorność, pomyłka), zastosowanie mają ogólnie obowiązujące reguły z art. 82–88 k.c., tj. brak skuteczności lub nieważność czynności prawnej.
[54] H. Cioch, A. Kidyba, *Ustawa o fundacjach. Komentarz*, Wolters Kluwer, Warszawa 2007 r., str. 102.
[55] Art. 43 k.c.
[56] Art. 41 k.c.

że siedziba fundacji nie będzie tożsama z siedzibą zarządu fundacji oraz sytuację, w której przepisy innych ustaw przewidują siedzibę według zasad w ustawie określonych lub zgodnie ze wskazaniem ustawowym.[57]

3) majątek. Składniki majątkowe przeznaczone na realizację celu fundacji powinny, obok samego celu winny zostać określone w akcie fundacyjnym, a następnie powtórzone w statucie fundacji. Pamiętać należy, iż wskazanie majątku, jaki jest przeznaczony dla fundacji, powinno być nierozerwalnie związane z celem, jaki fundacja ma realizować. Artykuł 3 ust. 3 ustawy o fundacjach wskazuje na środki majątkowe służące realizacji celów fundacji. Mogą nimi być:

- pieniądze,
- papiery wartościowe,
- oddane na własność rzeczy ruchome i nieruchome.[58]

Minimalna wysokość funduszu założycielskiego dla fundacji nieprowadzących działalności gospodarczej nie powinna pozostawać niższa niż 1000 zł.

4) cele. Jak wspomniano na początku omawiania zagadnień związanych z fundacją formułowanie celu fundacji nie ma charakteru dowolnego. W świetle art. 1 ustawy o fundacjach cel każdej fundacji podlega dwóm ograniczeniom:

1) powinien być zgodny z podstawowymi celami Rzeczypospolitej Polskiej oraz
2) musi mieć charakter społecznej lub gospodarczej użyteczności.

5) zasady, formy i zakres działalności fundacji. Przez zasady działalności fundacji należy rozumieć ustalenie reguł organizacyjnych w związku z funkcjonowaniem organu bądź organów, rozstrzyganie reguł postępowania, norm wewnętrznych, określonych obyczajów, sposobu oraz metod realizacji celów, etc. Formy działalności fundacji natomiast to metody organizacyjne, ustalenia dotyczące tworzenia oddziałów, filii, etc. Z kolei zakres działalności fundacji odnosić należy do następujących elementów: zakresu terytorialnego, czasowego (określonego np. realizacją konkretnego celu). [59]

6) ustanowienie zarządu. Członkami zarządu, co do zasady powinny być jedynie osoby fizyczne. Ponadto powinny to być osoby o pełnej zdolności do czynności prawnych. Oczywiście nic nie stoi na przeszkodzie, aby w statucie doprecyzowane zostały dodatkowe wymagania dotyczące na przykład kwalifikacji osób, które mogą pełnić funkcje członków zarządu. Statut fundacji powinien również liczbowo określać skład zarządu.[60] Istotnym pozostaje, aby już w momencie tworzenia statutu wskazać w jego treści imiennie członków zarządu (względnie innych organów, jeżeli zostaną ukonstytuowane w statucie). Powyższe będzie stanowiło duże ułatwienie, bowiem wśród dokumentów, które dołącza się do wniosku o wpis fundacji do rejestru nie będzie potrzeby przedkładania osobnej uchwały o powołaniu członków zarządu.

7) uprawnienia zarządu i jego członków. Sposób powołania członków zarządu ustawodawca pozostawił dowolnej regulacji statutowej. Wobec powyższego powołania można dokonać poprzez inne organy fundacji, osoby trzecie, wskazanie przez osoby uprawnione, losowanie itp. Dopuszczalne jest również zastosowanie techniki "*mieszanej*", która polega na tym, że każdy

[57] H. Cioch, A. Kidyba, *Ustawa o fundacjach. Komentarz*, Wolters Kluwer, Warszawa 2007 r., str. 58.
[58] H. Cioch, A. Kidyba, *Ustawa o fundacjach. Komentarz*, Wolters Kluwer, Warszawa 2007 r., str. 63.
[59] H. Cioch, A. Kidyba, *Ustawa o fundacjach. Komentarz*, Wolters Kluwer, Warszawa 2007 r., str. 67.
[60] H. Cioch, A. Kidyba, *Ustawa o fundacjach. Komentarz*, Wolters Kluwer, Warszawa 2007 r., str. 68-69.

z członków zarządu lub niektórzy z nich powoływani są w odmienny sposób. Dla przykładu, część członków jest wybierana przez fundatora, część wskazywana przez inny organ, a część przez pracowników. Pamiętać jednak należy, że w przypadku jeżeli powołującym miałby być fundator, to należy określić tryb powoływania zarządu na wypadek jego śmierci (likwidacji osoby prawnej itp.). W przeciwnym razie, jeżeli statut nie uregulowałby tej kwestii, wobec nieustalonego trybu powołania, należałoby zlikwidować fundację.[61]

Należy pamiętać, że statut fundacji powinien być podpisany przez fundatorów lub osoby upoważnione do ustalenia statutu.

2. Fakultatywne postanowienia statutu

Druga grupa postanowień statutowych zależy od woli fundatora lub osoby, która została upoważniona do ustalenia statutu. Wśród tych fakultatywnych postanowień możemy wyróżnić te, które wskazuje ustawa o fundacjach, jak i te, które zależą głównie od woli osób ustalających statut.

Do pierwszej grupy, postanowień których możliwość zamieszczenia w statucie przewiduje ustawa o fundacjach, należą:

1) postanowienia dotyczące prowadzenia działalności gospodarczej z ewentualnym określeniem środków przeznaczonych na te cele ,
2) postanowienia dotyczące dopuszczalności i warunków połączenia z inną fundacją,
3) postanowienia dotyczące zmiany celu,
4) postanowienia dotyczące zmiany statutu,
5) postanowienia przewidujące tworzenie dodatkowych organów fundacji,
6) określenie przeznaczenia środków majątkowych po jej likwidacji (muszą być przeznaczone na cele określone w art. 1 ustawy o fundacjach),
7) możliwość wskazania ministra właściwego ze względu na cele fundacji.

W tym ostatnim przypadku oświadczenie fundatora może mieć miejsce poza statutem. Wówczas oświadczenie takie powinno być dołączone do statutu i przekazane sądowi prowadzącemu rejestr fundacji. Sąd nie jest jednak związany treścią oświadczenia i może przyjąć inne niż proponowane przez fundatora rozwiązanie.[62]

Zasady, formę i zakres działania fundacji można określić ogólnie, a skonkretyzować je w innych aktach wewnętrznych, albo też określić konkretnie już w samym statucie bez odsyłania do innych dokumentów (np. regulaminów organizacyjnych).

Rozdział 7. Zarząd fundacji oraz organy fakultatywne

[61] H. Cioch, A. Kidyba, *Ustawa o fundacjach. Komentarz*, Wolters Kluwer, Warszawa 2007 r., str. 71-72.
[62] H. Cioch, A. Kidyba, *Ustawa o fundacjach. Komentarz*, Wolters Kluwer, Warszawa 2007 r., str. 46.

Organy fundacji dzieli się na organy obligatoryjne oraz organy fakultatywne.
Jak już zostało wspomniane, organem obligatoryjnym fundacji, jest **zarząd**. Natomiast statut może przewidywać również inne organy. W praktyce, najczęściej są to rady nadzorcze, rady fundacji, rady fundatorów etc. Jeżeli jednak statut przewiduje konieczność powołania określonego organu, wówczas powstaje obowiązek utworzenia takiego organu. W takim przypadku, przy zgłoszeniu wniosku o wpis do rejestru, nie wystarczą dane dotyczące tylko zarządu, ale konieczne są również dane innych organów. Także zmiany w odniesieniu do tych organów (skład) muszą być wpisane do rejestru. Możliwa jest również sytuacja, w której statut przewiduje możliwość tworzenia organów, ale bez obowiązku ich tworzenia. W praktyce wiąże się to ze sformułowaniem statutu "*Fundacja może tworzyć organy*". Tryb, zasady tworzenia i powoływania organów zależą od treści statutu.

Poniżej przedstawiono przykładowe organy fakultatywne fundacji wraz z przykładowym dopuszczalnym zestawieniem kompetencji.

Rada fundatorów (zgromadzenie fundatorów) - w jej skład mogą wchodzić fundatorzy, ale także inne osoby powołane uchwałą; do kompetencji rady (zgromadzenia) przeważnie należy:
- ustalanie kierunków działania fundacji,
- podejmowanie decyzji odnośnie zmian w statucie (np. w zakresie struktury organizacyjnej prowadzenia działalności gospodarczej itd.),
- wybór członków innych organów.

Statut powinien określać skład tego organu, sposób odbywania posiedzeń oraz podejmowania decyzji.

Rada nadzorcza - w jej skład mogą wchodzić osoby powołane przez organ lub podmiot, którego działania nie podlegają jej ocenie. Statut powinien precyzować kadencję oraz sposób procesowania tego organu. Do kompetencji rady nadzorczej należy zazwyczaj:
- nadzór i kontrola nad działalnością statutową i gospodarczą fundacji (w tym kontrola realizacji programów działania fundacji),
- ocena pracy zarządu (w tym udzielenie mu absolutorium, powoływanie oraz odwoływanie jego członków, ustalanie zasad wynagradzania),
- reprezentowanie fundacji w stosunkach pomiędzy fundacją a członkiem zarządu) itp.

Komisja rewizyjna - w przypadku, gdy działa równolegle rada nadzorcza, statut powinien precyzować kompetencje każdego z tych organów. Do zakresu zadań komisji należy co do zasady:
- kontrola stanu majątkowego fundacji,
- ocena funkcjonowania pozostałych organów,
- przedstawianie zgromadzeniu fundatorów wniosków z dokonanej kontroli i oceny.

Rada programowa - wyboru jej członków dokonują zazwyczaj fundatorzy spośród osób o uznanym autorytecie, w szczególności zasłużonych dla działalności fundacji. Uprawnienia rady programowej dotyczą zwykle:
- wskazywania kierunków działania fundacji,
- inicjowania programów lub innych działań o charakterze doradczym

W przypadku powołania kilku organów, w fundacji powinna obowiązywać zasada domniemania kompetencji zarządu. Domniemanie kompetencji wiąże się z zasadą, że wszystko, co nie zostało zastrzeżone dla innych organów, należy do kompetencji zarządu. Zasada ta winna też znaleźć swój wyraz w treści kompetencji poszczególnych organów. Wobec ogólnego określenia kompetencji zarządu w u.fun.[63] nie ma potrzeby wskazywania na konkretne uprawnienia tego organu. Oczywiście, w przypadku, gdy zarząd jest jedynym organem, należą do niego wszelkie kompetencje w zakresie funkcjonowania fundacji, jako osoby prawnej. W przypadku zaś wielości organów należy enumeratywnie określić kompetencje pozostałych - poza zarządem - organów.[64]

Istotnym pozostaje, iż z pełnieniem funkcji członka zarządu fundacji związane są pewne zakazy związane z niedopuszczalnością łączenia funkcji w kilku, określonych organach. Do najistotniejszych zaliczyć należy niepołączalność funkcji członka zarządu z członkowstwem w organach nadzoru, o ile takowe zostały ustanowione. Brak natomiast przeszkód, aby fundator był członkiem zarządu. Dodatkowo należy jednak mieć na względzie, iż zakaz łączenia funkcji członka zarządu z innymi funkcjami zewnętrznymi, poza fundacją ustanawiać mogą inne ustawy.[65]

Rozdział 8. Prowadzenie działalności gospodarczej

Jednym z warunków wymaganych do podjęcia działalności gospodarczej przez fundacje, jest oparcie tej działalności na zasadach określonych w statucie. W statucie fundacji powinno się wyraźnie określić rodzaj i zakres prowadzonej przez fundację działalności gospodarczej, pomimo, iż ustawa nie wymaga tego wprost. Tak, więc statut może formułować dodatkowe warunki prowadzenia działalności gospodarczej.

Wobec czego, aby fundacja mogła prowadzić działalność gospodarczą, powinna:

1) określić w statucie postanowienia dotyczące możliwości prowadzenia działalności,
2) przeznaczyć środki majątkowe w wysokości co najmniej 1000 złotych (środki te winny się utrzymywać przez cały czas trwania fundacji),
3) prowadzić działalność gospodarczą w rozmiarach służących jej celom,
4) dokonać wpisu do rejestru przedsiębiorców.

Jak z powyższego wynika, warunki określone w pkt 1, 2 i 4 muszą być spełnione w momencie rozpoczynania działalności gospodarczej. Natomiast warunek określony w pkt 3 powinien być realizowany w trakcie prowadzenia działalności gospodarczej. Trudno, bowiem w momencie rozpoczynania prowadzenia działalności gospodarczej określić rozmiar tej działalności i stosunek tych działań do celów fundacji.

W wypadku rozpoczęcia działalności przez fundację pamiętać należy, iż:

- prowadzenie działalności gospodarczej nie może być samoistnym celem fundacji;

[63] art. 10 u.fun. stanowi, iż zarząd fundacji kieruje jej działalnością oraz reprezentuje fundację na zewnątrz.
[64] H. Cioch, A. Kidyba, *Ustawa o fundacjach. Komentarz*, Wolters Kluwer, Warszawa 2007 r., str. 77.
[65] Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ograniczeniu prowadzenia działalności gospodarczej przez osoby pełniące funkcje publiczne.

- działalność gospodarcza *sensu stricto* (czyli działalność nastawiona na zysk) nie może pozostawać jednocześnie jedynym sposobem realizacji celów głównych;
- działalność gospodarcza nienastawiona na zysk może być sposobem realizacji celów fundacji, a więc może być objęta pojęciem działalności statutowej, ale tylko wówczas, gdy jest to zgodne z interesem publicznym, tzn. gdy tylko w ten sposób można zaspokoić określone potrzeby społeczne;
- działalność gospodarcza musi być podporządkowana działalności statutowej, tzn.:

a) co najmniej większość dochodów z działalności gospodarczej musi być przeznaczona na cele statutowe,

b) wydatki na działalność gospodarczą muszą pozostawać w rozsądnej proporcji do wydatków na cele statutowe,

c) środki majątkowe przeznaczone wyłącznie na działalność statutową nie mogą być przeznaczane na wspieranie działalności gospodarczej fundacji,

d) te same środki mogą być wykorzystywane zarówno w działalności gospodarczej, jak i statutowej, jednakże zawsze musi nastąpić księgowe wyodrębnienie obu rodzajów działalności;

Rozdział 9. Postępowanie rejestrowe [66]

1.Wpis do KRS. Formularze

Rejestr, do którego pozostają wpisane fundacje (dotyczy również stowarzyszeń) jest częścią Krajowego Rejestru Sądowego. Jeżeli fundacja nie prowadzi działalności gospodarczej podlega jedynie wpisowi do tzw. *rejestru stowarzyszeń, innych organizacji społecznych i zawodowych, fundacji oraz publicznych zakładów opieki zdrowotnej*. Jeżeli natomiast fundacja prowadzi lub w określonym momencie podejmuje działalność gospodarczą podlega również (dodatkowo) wpisowi do tzw. rejestru przedsiębiorców. Niezależnie od rejestru, dla każdej fundacji prowadzi się odrębne akta rejestrowe, obejmujące w szczególności dokumenty stanowiące podstawę wpisu.[67]

Wszczęcie postępowania rejestrowego następuje na podstawie złożenia wniosku. Wnioskodawcą w postępowaniu rejestrowym pozostaje fundacja.[68] Zasadniczo przyjąć należy, że obowiązek zgłoszenia fundacji do rejestru spoczywa na wszystkich członkach zarządu, bowiem na tym etapie nie obowiązują jeszcze reguły reprezentacji przewidziane w statucie, które będą miały zastosowanie dopiero od momentu wpisu fundacji do rejestru.

Co do zasady ustawodawca pozostawił fundatorowi (lub też innej osobie upoważnionej) dowolność w kwestii terminu do złożenia wniosku o zarejestrowanie fundacji. Jedyne ograniczenie dotyczy fundacji ustanowionej w testamencie powinna zostać ona wpisana do

[66] W rozdziale nie uwzględniono różnic dla wniosków o wpis do rejestru składanych drogą elektroniczną.
[67] Art. 9 ust. 1 u.KRS.
[68] Art. 694 indeks 3 §1 k.p.c.

KRS nie później niż w okresie 2 lat od ogłoszenia testamentu.[69] W przeciwnym wypadku natomiast fundacja nie będzie mogła zostać spadkobiercą.

Zgodnie z art. 19 ust. 2 u. KRS wniosek o wpis do rejestru składa się na urzędowym formularzu. Wzory formularzy określa rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 21 grudnia 2000 r. w sprawie określenia wzorów formularzy wniosków o wpis do Krajowego Rejestru Sądowego oraz sposobu i miejsca ich udostępniania. [70] Dla fundacji ustawodawca przewidział następujące wzory formularzy: [71]

Symbol formularza	Symbole załączników dla danego formularza	Uwagi
KRS-W20 Wniosek o rejestrację podmiotu w Krajowym Rejestrze Sądowym	**KRS-WA** - Oddziały, terenowe jednostki organizacyjne **KRS-WH** - Sposób powstania **KRS-WK** - Organy podmiotu / wspólnicy uprawnieni do reprezentowania spółki **KRS-WM** - Przedmiot działania **KRS-ZN** - Sprawozdania finansowe i inne dokumenty	Załączniki obligatoryjne KRS-WF KRS-WK KRS-WM - tylko wówczas gdy jednocześnie zgłaszana jest działalność gospodarcza
KRS-W9 Wniosek o rejestrację podmiotu w rejestrze przedsiębiorców	**KRS-WM** - Przedmiot działania **KRS-ZY** - Numer identyfikacyjny REGON, numer identyfikacji podatkowej NIP	Załączniki obligatoryjne KRS-WM

Druki formularzy wniosku i druki załączników pozostają dostępne w sądzie. Można je również pobrać ze strony Ministerstwa Sprawiedliwości (http://bip.ms.gov.pl/pl/rejestry-i-ewidencje/okrajowy-rejestr-sadowy/). Pamiętać należy, iż złożenie wniosku z pominięciem urzędowych formularzy powoduje zwrot wniosku bez wzywania do uzupełnienia braków. Taki sam skutek wywołuje nieprawidłowe wypełnienie wniosku.[72] Na zarządzenie sądu o zwrocie wniosku przysługuje zażalenie.[73] Natomiast na zarządzenie referendarza sądowego o zwrocie wniosku przysługuje skarga do sądu rejonowego.[74] Istotnym pozostaje, że jeżeli przedmiotowy wniosek zostanie zwrócony, można go ponownie złożyć przed upływem siedmiu dni od daty doręczenia zarządzenia o zwrocie i jeśli złożony zostanie prawidłowo wywołuje wówczas skutek od daty pierwotnego wniesienia. Skutek taki nie nastąpi jednakże, kiedy wniosek zostanie

[69] Art. 927 §3 k.c.
[70] P. Suski, *Stowarzyszenia i Fundacje*, wyd.3, LexisNexis, Warszawa 2008 r., str. 402-404.
[71] Źródło: http://bip.ms.gov.pl/pl/rejestry-i-ewidencje/okrajowy-rejestr-sadowy/przewodnik-po-formach-prawnych-podlegajacych-wpisowi-do-krs-i-odpowiadajacych-im-formularzach/informacje-o-tworzeniu-i-zglaszaniu-fundacji, wytworzył: Piotr Potrebka.
[72] Art. 19 ust. 3 u. KRS.
[73] Art. 394 §1 pkt 1 w zw. z art. 13 §2 k.p.c. w zw. z art. 7 u.KRS.
[74] Art. 389 indeks 22 k.p.c.

zwrócony więcej niż jeden raz, z wyłączeniem sytuacji, kiedy zwrot wniosku nastąpił na skutek braków uprzednio niewskazanych.[75]

2. Dokumenty

Do wniosku o wpis fundacji do rejestru dołączyć należy:
1. Akt notarialny zawierający akt fundacyjny lub testament;
2. Statut **(w trzech egzemplarzach)**;
3. Fundator może w odrębnym oświadczeniu wskazać ministra właściwego ze względu na cele fundacji;
4. Uwierzytelnione notarialnie albo złożone przed sędzią lub upoważnionym pracownikiem sądu wzory podpisów osób upoważnionych do reprezentowania tego podmiotu.[76]

Spośród określonych wyżej dokumentów pkt 4 dotyczy jedynie tych fundacji, które zamierzają prowadzić działalność gospodarczą. Dokumenty będące podstawą wpisu do KRS zgodnie z art. 694 indeks 4 k.p.c. powinny zostać złożone w oryginałach albo poświadczonych urzędowo odpisach lub wyciągach.[77]

Dodatkowo, jeżeli w statucie członkowie zarządu fundacji nie zostali wskazani imiennie niezbędnym pozostaje **dołączenie uchwały** o ich powołaniu (obowiązek ten zaistnieje odpowiednio w przypadku członków innych organów). Przedmiotową uchwałę podejmuje organ przewidziany w statucie.

W przypadku złożenia wniosku, o wpis fundacji **do rejestru przedsiębiorców** (fundacje prowadzące działalność gospodarczą) przedsiębiorców wnioskodawca składa dodatkowo:
1) wniosek o wpis albo zmianę wpisu do krajowego rejestru urzędowego podmiotów gospodarki narodowej (REGON) - druk RG-1;
2) zgłoszenie płatnika składek albo jego zmiany w rozumieniu przepisów o systemie ubezpieczeń społecznych- druk NIP-2. Pamiętać należy by do druku NIP-2 dołączyć dokument potwierdzający tytuł prawny do lokalu, w którym wyznaczona została siedziba fundacji;
3) zgłoszenie identyfikacyjne albo aktualizacyjne, o którym mowa w ustawie z dnia 13 października 1995 r. o zasadach ewidencji i identyfikacji podatników i płatników wraz ze wskazaniem właściwego naczelnika urzędu skarbowego pod rygorem zwrotu wniosku. [78]

Ponadto, do prawidłowo wypełnionego formularza dołączyć należy **dowód opłaty wpisu sądowego**[79] oraz jeżeli wpis podlega ogłoszeniu w Monitorze Sądowym i Gospodarczym (w sytuacji, gdy fundacja prowadzić będzie działalność gospodarczą) **dowód uiszczenia opłaty**[80].

Sąd rejestrowy samodzielnie przesyła wnioski i zgłoszenia (NIP, REGON, zgłoszenie płatnika składek) do właściwych dla ich rozpoznania instytucji. Przesłanie dokumentów ma

[75] Art. 19 ust. 4 u.KRS.
[76] Art. 19a ust. 1 u.KRS.
[77] P. Suski, *Stowarzyszenia i Fundacje*, wyd.3, LexisNexis, Warszawa 2008 r., str. 405 -407.
[78] Art. 19b ust. 1 u. KRS.
[79] lub wniosek o zwolnienie z opłaty
[80] brak możliwości zwolnienia z opłaty.

nastąpić niezwłocznie, jednak nie później niż w terminie 3 dni od daty wpisu w rejestrze. Należy pamiętać, że sąd rejestrowy nie zajmuje się kwestią właściwości urzędu skarbowego, a tylko poprzestaje na wysyłce stosownych dokumentów do naczelnika urzędu skarbowego, który został wskazany we wniosku. Ewentualna niewłaściwość miejscowa będzie więc skorygowana dopiero przez urząd skarbowy poprzez przesłanie wniosku do właściwej jednostki. Istotnym pozostaje, iż przedsiębiorca składający wniosek drogą elektroniczną będzie samodzielnie dokonywać poszczególnych zgłoszeń, o których mowa w art. 19b ust. 1 ustawy o KRS.[81]

3. Opłaty

Postępowanie w przedmiocie dokonania wpisu do Krajowego Rejestru Sądowego w przypadku fundacji jest odpłatne (inaczej stowarzyszenia).[82] Fundacja jest obecnie obowiązania uiścić opłatę stałą w wysokości 250 zł od wniosku o zarejestrowanie w *rejestrze stowarzyszeń, innych organizacji społecznych i zawodowych, fundacji oraz publicznych zakładów opieki zdrowotnej* Krajowego Rejestru Sądowego. Jeżeli natomiast wpis dotyczy jednocześnie wpisu do rejestru przedsiębiorców, pobiera się opłatę stałą w wysokości 500 zł tytułem wpisu oraz 500 zł tytułem dokonania publikacji w Monitorze Sądowym i Gospodarczym.[83]

4. Odmowa rejestracji

Na odmowę dokonania wpisu służą stronom środki odwoławcze w postaci apelacji (do sądu II instancji za pośrednictwem sądu wydającego zaskarżone orzeczenie), kiedy w sprawie orzekał sąd lub skargi na orzeczenie referendarza sądowego. Dodatkowo stronie przysługują takie środki zaskarżenia jak: zażalenie – w przedmiocie np. zwrotu wniosku, czy skarga kasacyjna – w przedmiocie postanowienia sądu drugiej instancji dotyczącego wpisu lub wykreślenia z rejestru podmiotu podlegającego rejestracji.

5. Wpis do rejestru

Pożądanym, zakończeniem postępowania rejestrowego pozostaje dokonanie wpisu w Krajowym Rejestrze Sądowym. Wpisu do KRS dokonuje się na podstawie postanowienia sądu rejestrowego.[84] Postanowienie o wpisaniu fundacji do KRS sąd wydaje po uprzednim stwierdzeniu, iż zarówno cel jak i statut fundacji pozostają w zgodności z przepisami prawa. Wpis do KRS staje się skuteczny z chwilą jego dokonania, a co za tym idzie powstaje domniemanie prawne związane z prawdziwością takiego wpisu, zgodnie z którym podmiot obowiązany do złożenia wniosku o wpis do rejestru nie może powoływać się względem działających w dobrej wierze osób trzecich na dane, które nie zostały wpisane do rejestru. Pamiętać należy o zweryfikowaniu dokonanego wpisu. Może się zdarzyć, że wpis obarczony będzie błędem. Oczywiście należy mieć na względzie, że ze swej strony również sąd dokona stosownej weryfikacji wpisu, niemniej jednak nie zwalnia to z obowiązku podmiot zobowiązany

[81] Ł. Zamojski, Komentarz do art. 19b u.KRS, Lex Polonica 2010r.
[82] Na mocy ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych.
[83] Art. 53 ust. 2 u.k.s.c.
[84] Art. 364 § k.p.c.

do złożenia wniosku z obowiązku niezależnej weryfikacji. Sąd rejestrowy sprostuje bowiem z urzędu wpis jedynie w sytuacji, kiedy zawiera on oczywiste błędy lub niezgodności z treścią postanowienia. Jeżeli zaś w rejestrze dostrzeżone zostaną innego rodzaju niezgodności, błędy czy też uchybienia. Dlatego w interesie fundacji pozostaje **złożenie wniosku o zmianę wpisu.** Należy wówczas dołączyć dokumenty będące podstawą takiej zmiany. Niedopełnienie powyższego obowiązku spowoduje, iż podmiot zobowiązany do złożenia wniosku o wpis nie będzie mógł zasłaniać się wobec osób trzecich działających w dobrej wierze zarzutem, iż dane zawarte we wpisie nie są prawdziwe.[85]

Okoliczność prowadzenia działalności gospodarczej pozostaje decydującym czynnikiem w kwestii ogłoszenia wpisu. Z zasady, bowiem fundacje nieprowadzące działalności gospodarczej nie podlegają obowiązkowi ogłoszenia wpisu.[86] W przypadku wpisów podlegających ogłoszeniu (fundacje prowadzące działalność gospodarczą oraz organizacje pożytku publicznego) wpisy pozostają skuteczne wobec osób trzecich z chwilą zamieszczenia ogłoszenia o dokonaniu wpisu w Monitorze Sądowym i Gospodarczym. Od dnia zamieszczenia przedmiotowego ogłoszenia nikt nie może zasłaniać się nieznajomością wpisów. Wyjątek stanowią czynności dokonane przed upływem 16 dnia ogłoszenia, wobec których osoba trzecia może obalić domniemanie znajomości treści takiego wpisu, jeżeli udowodni, iż o wpisie takim nie mogła się dowiedzieć. Istotnym pozostaje, iż w sytuacji rozbieżności pomiędzy treścią ogłoszenia a dokonanym wpisem obowiązywał będzie wpis w rejestrze.[87] Natomiast nikt nie może powoływać się na treść wpisu przed terminem zamieszczenia ogłoszenia.

Na sądzie rejestrowym spoczywa obowiązek związany z zawiadomieniem organów nadzorujących o dokonanym wpisie fundacji do KRS. Zgodnie z art. 9 u.fun. o wpisaniu fundacji do KRS sąd zawiadamia ministra właściwego ze względu na przedmiot działania oraz cele fundacji, a także starostę powiatu właściwego ze względu na siedzibę fundacji. Jeżeli cele fundacji wykraczają poza zakres działania jednego ministra, sąd zawiadamia o wpisaniu fundacji do KRS wraz z przesłaniem statutu fundacji ministra właściwego ze względu na główne cele fundacji.[88]

Skutkiem wpisu do rejestru jest nabycie przez fundację osobowości prawnej.[89] Uzyskanie osobowości prawnej przez fundację oznacza, że może być ona samodzielnym podmiotem stosunków cywilnoprawnych. Z chwilą wpisu do rejestru fundacja może być podmiotem praw i obowiązków, wpis początkuje więc zdolność prawną fundacji, co będzie miało doniosłe znaczenie na gruncie choćby ewentualnego postępowania sadowego (fundacja może pozywać i być pozwaną). Powyższe oznacza, iż fundacja może w pełnym zakresie nabywać prawa i zaciągać zobowiązania. Innymi słowy można powiedzieć, iż poprzez przymiot osobowości prawnej fundacja uzyskuje wyodrębnienie organizacyjne i majątkowe. Wyodrębnienie organizacyjne oznacza, iż fundacja staje się organizacją, podmiotem odrębnym

[85] Art. 17 ust. 2 u. KRS.
[86] Wyjątek: wpisy dotyczące ujawnienia informacji związanych ze statusem organizacji pożytku publicznego, co reguluje ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie.
[87] Art. 15 ust. 2 u. KRS.
[88] P. Suski, *Stowarzyszenia i Fundacje*, wyd.3, LexisNexis, Warszawa 2008 r., str. 409.
[89] Zasada ta nie mam zastosowania w przypadku fundacji podlegających regulacjom szczególnym, które nabywają osobowość prawna na mocy przepisów ustaw.

od osoby ją kreującej, czyli fundatora. Organizacja fundacji wynika z przepisów ustawy o fundacjach, statutu i wewnętrznych norm uchwalonych przez organy fundacji. Wyodrębnienie majątkowe natomiast oznacza, iż majątek fundacji z chwilą jej wpisania do rejestru pozostaje w oderwaniu od majątku fundatora. Powyższa chwila skutkuje również okolicznością, iż fundacja sama ponosi odpowiedzialność całym swoim majątkiem za jej zobowiązania. Jeżeli jednak występuje, jako członek organu, to z tytułu takich działań może on ponosić odpowiedzialność kontraktową bądź deliktową wynikającą z Kodeksu cywilnego.[90]

6. Obowiązki po uzyskaniu wpisu do KRS

Obowiązki fundacji związane z rozpoczęciem działalności (wyłącznie w sytuacji gdy fundacja nie prowadzi działalności gospodarczej) nie kończą się z momentem uzyskania wpisu do KRS. Kolejnym obowiązkiem pozostaje, bowiem zgłoszenie wniosku o wpis do Krajowego Rejestru Urzędowego Podmiotów Gospodarki Narodowej, prowadzonego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego celem uzyskania numeru REGON. REGON jest wydawany w ciągu 7 dni od daty otrzymania formularza RG-1 przez urząd statystyczny. Następną czynnością pozostaje uzyskanie numeru NIP w urzędzie skarbowym właściwym, ze względu na siedzibę fundacji. Organizacja wypełnia druk NIP-2. Zachowanie określonej kolejności jest ważne ponieważ do nadania NIP niezbędnym pozostaje dołączenie do wniosku decyzji o nadaniu numeru REGON.

Fundacja posiadając numer REGON oraz NIP powinna założyć jeszcze rachunek bankowy. W przedmiocie wyboru banku oraz rodzaju rachunku fundacja posiada pełną dowolność.

[90] H. Cioch, A. Kidyba, *Ustawa o fundacjach. Komentarz*, Wolters Kluwer Warszawa 2007 r., str. 179 i 180.

Dział II. Stowarzyszenia

Rozdział 1.Zagadnienia formalno-organizacyjne

W niniejszym rozdziale zostanie przybliżona czytelnikowi instytucja stowarzyszenia. Odnosząc się na wstępie do definicji stowarzyszenia należy wskazać, że zgodnie z art. 2 pr.stow., stowarzyszenie jest dobrowolnym, samorządnym, trwałym zrzeszeniem o celach niezarobkowych. Wskazana definicja wyrażona przez ustawodawcę pozostaje dość enigmatyczną, dlatego, poniżej zostały zdefiniowane poszczególne zwroty którymi posłużył się ustawodawca.

Określony przez ustawodawcę przymiot dobrowolności oznacza możliwość swobodnego tworzenia stowarzyszeń, przystępowania do nich oraz występowania z nich. Z powyższego wywieść należy również zasadę, iż nikogo nie wolno zmuszać do udziału w stowarzyszeniu czy też ograniczać jego prawa wystąpienia z niego.

Przymiot samorządności oznacza niezależność od podmiotów zewnętrznych wyrażającą się m.in. poprzez podejmowanie decyzji przez organy i członków stowarzyszenia. Ingerencja w sprawy stowarzyszenia może mieć miejsce jedynie w wyjątkowych sytuacjach związanych z naruszeniem przepisów prawa lub statutu.

Trwałość stowarzyszenia natomiast wiąże się z zasadą trwałości celów, dla których stowarzyszenie zostało powołane (niezależnie od zmiany składu osobowego członków stowarzyszenia[91]). Cel utworzenia stowarzyszenia nie został przez ustawodawcę dookreślony, należy, więc przyjąć, iż może to być każdy prawnie dopuszczalny cel, z uwzględnieniem charakteru, niezarobkowego, co wynika z powołanego wyżej przepisu art. 2 pr.stow.

Wolność zrzeszania się zagwarantowana została przez Konstytucję, która jednocześnie przez art. 58 Konstytucji, zakazuje tworzenia zrzeszeń, których cele pozostają z nią w sprzeczności (lub z ustawą). Zakazane jest ponadto, zgodnie z art. 6 ust. 1 pr.stow. tworzenie stowarzyszeń „*przyjmujących zasadę bezwzględnego posłuszeństwa ich członków wobec władz stowarzyszenia*". Cel stowarzyszenia nie musi być, więc związany z działalnością pożytku publicznego, niemniej należy pamiętać, że nie może nim pozostawać prowadzenie działalności gospodarczej. Określenia celu stowarzyszenia dokonuje się w statucie. Sposób wyrażenia celu jest niezwykle istotny, bowiem warunkować będzie w przyszłości całą działalność stowarzyszenia.

Wobec wskazanej wyżej definicji stowarzyszenia należy podkreślić, że pozostaje ono organizacją założoną w celach niezarobkowych opierającą swoją działalność na pracy społecznej swych członków, niemniej do prowadzenia swoich spraw może zatrudniać pracowników. Majątek stowarzyszenia powstaje przede wszystkim ze składek członkowskich,

[91] A. Kidyba, *Prawo handlowe*, wydanie szóste, CH BECK, Warszawa 2005 r., str. 664

a także z darowizn, spadków, zapisów, dochodów z własnej działalności, dochodu z majątku stowarzyszenia oraz szeroko rozumianej ofiarności publicznej.

Niezarobkowy charakter stowarzyszenia stanowi niewątpliwie element pozwalający na wyróżnienie stowarzyszeń od pozostałych zrzeszeń (partie polityczne, samorządy zawodowe), niemniej stowarzyszenie może również prowadzić działalność gospodarczą. Powyższa możliwość zagwarantowana została przez ustawodawcę w art. 34 pr.stow., z zastrzeżeniem jednak, iż dochód z tej działalności winien być przeznaczony na działalność statutową, bez możliwości podziału tegoż dochodu na rzecz członków stowarzyszenia. Działalności gospodarczej natomiast nie może prowadzić stowarzyszenie zwykłe, co wynika jednoznacznie z treści art. 42 ust 1 pkt 4 pr.stow. (stowarzyszenie zwykłe środki na swoją działalność uzyskuje wyłącznie ze składek członkowskich).

Szczegółowe zasady działania stowarzyszenia winny zostać określone w jego statucie. Uchwalenie statutu pozostaje jedną z podstawowych czynności, jaką winni zrealizować założyciele stowarzyszenia w celu jego powstania. Warto nadmienić, iż rola statutu pozostaje nie mniej doniosłą na etapie po dokonaniu rejestracji stowarzyszenia oraz uzyskania przez stowarzyszenie osobowości prawnej. Statut określa, bowiem ustrój stowarzyszenia, organizację i sposób działania (odpowiednikiem statutu w stowarzyszeniu zwykłym jest jego regulamin[92]).

Nadmienić należy, że wyróżnia się dwa rodzaje stowarzyszeń, a mianowicie: **stowarzyszenia rejestrowe** oraz **stowarzyszenia zwykłe**. Pierwsze z wyżej wymienionych posiadają osobowość prawną (którą stowarzyszenie uzyskuje z chwilą wpisu do Krajowego Rejestru Sądowego), natomiast druga ze wskazanych form (stowarzyszenie zwykłe) nie posiada osobowości prawnej.

Stowarzyszenie zwykłe mogą utworzyć, co najmniej 3 osoby. Osoby te chcąc założyć stowarzyszenie, jako założyciele stowarzyszenia uchwalają jego regulamin działalności, określający jego nazwę, cele siedzibę oraz przedstawiciela, który będzie w przyszłości reprezentował stowarzyszenie. Następnie założyciele muszą zgłosić stowarzyszenie do organu nadzorującego, którym co do zasady powinien być starosta powiatu właściwy ze względu na siedzibę stowarzyszenia. Zgłoszenie to winno nastąpić na piśmie. W sytuacji dokonania zgłoszenia stowarzyszenia należy odczekać okres 30 dni, licząc od dnia uzyskania przez organ informacji o założeniu stowarzyszenia zwykłego. Starosta w tym terminie może wydać decyzję o zakazie działalności stowarzyszenia z powodu np. niezgodności regulaminu z przepisami prawa, wybrania przez założycieli stowarzyszenia celu prawnie niedopuszczalnego etc. Po wskazanym okresie stowarzyszenie zwykłe może rozpocząć swą działalność. Wybierając formę stowarzyszenia zwykłego, założyciele mogą zostać zachęceni jego odformalizowaniem, zwłaszcza w postaci braku często długotrwałego procesu rejestracji stowarzyszenia, jednakże pamiętać należy, iż zgodnie z treścią art. 42 pr.stow. stowarzyszenie zwykłe nie może: prowadzić działalności gospodarczej, przyjmować darowizn, spadków, zapisów, nie może otrzymywać dotacji, korzystać z ofiarności publicznej, powoływać swoich oddziałów terenowych,

[92] art. 43 pkt 2 pr.stow.

łączyć się w związki stowarzyszeń oraz zrzeszać osób prawnych. Z powyższego wynika, iż forma prawna, jaką pozostaje stowarzyszenie zwykłe posiada bardzo ograniczone możliwości pozyskiwania środków na realizację swoich celów ograniczające się do majątku pochodzącego ze składek członkowskich.

Rozdział 2.Utworzenie stowarzyszenia rejestrowego- postępowanie przedrejestrowe

1. Podmioty które mogą założyć stowarzyszenie

Ustawa pr.stow., w art. 9-22 określa sposób postępowania przy procesie zakładania stowarzyszenia. Zgodnie z postanowieniami ustawy prawo do zakładania stowarzyszeń przysługuje obywatelom polskim mającym pełną zdolność do czynności prawnych, czyli co do zasady osobom, które ukończyły 18 lat i nie są ubezwłasnowolnione oraz osobom niepozbawionym praw publicznych, (art. 3 ust. 1 pr.stow.).

Warto wiedzieć, że również małoletni poniżej 16 roku życia mogą należeć do stowarzyszenia, jeśli wyrażą na to zgodę ich przedstawiciele ustawowi np. rodzice, opiekunowie prawni, natomiast nie mogą oni korzystać z biernego i czynnego prawa wyborczego do władz stowarzyszenia. Również małoletni w wieku 16-18 lat, mający ograniczoną zdolność do czynności prawnych, mogą należeć do stowarzyszenia oraz korzystać z biernego i czynnego prawa wyborczego, z zastrzeżeniem natomiast, że w składzie zarządu danego stowarzyszenia większość stanowić muszą osoby o pełnej zdolności do czynności prawnych.

Cudzoziemcy mający miejsce zamieszkania na terytorium RP mogą tworzyć stowarzyszenia na takich samych zasadach jak obywatele polscy, o czym mówi art. 4 ust. 1 pr.stow. Uprawnienia powyższego nie posiadają natomiast cudzoziemcy zamieszkali poza terytorium RP.

Ustawa nie przewiduje możliwości utworzenia stowarzyszenia przez osoby prawne. Osoba prawna nie może też być członkiem stowarzyszenia, może być natomiast członkiem wspierającym. W pr.stow. nie mamy jednak definicji użytego przez ustawodawcę określenia pozostawania „*członkiem wspierającym*" stowarzyszenia, czy zasygnalizowania ewentualnych różnic wynikających z pozostawania w członkostwie zwykłym. Przyjąć wiec należy, że pozostawiona została dowolność doprecyzowania w statucie stowarzyszenia, na czym polegać będzie pozostawanie członkiem wspierającym. Statut może różnicować prawa i obowiązki członków zwykłych i wspierających, może też je utożsamiać.

Osoby prawne mogą być natomiast założycielami związku stowarzyszeń, lub również stowarzyszenia będącego organizacją zbiorowego zarządzania prawami autorskimi lub prawami

pokrewnymi, zgodnie z art. 104 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych[93].

2. Zebranie założycielskie oraz komitet

Pierwszą czynnością konieczną do założenia stowarzyszenia jest dokonanie przez założycieli zwołania **zebrania założycielskiego**. Jeśli założycielami stowarzyszenia pozostają osoby fizyczne ich liczba winna wynosić piętnaście, natomiast w przypadku, kiedy założycielami pozostają związki stowarzyszeń ich liczba winna wynosić, co najmniej trzy.

Celem zebrania założycielskiego pozostaje m.in. wyłonienie komitetu założycielskiego, o którym mowa w art. 9 pr.stow. oraz uchwalenie statutu stowarzyszenia. Wybór komitetu zapada względną większością głosów (zwykłą). Z czynności tej należy sporządzić protokół (art. 12 pr.stow.). Ustawodawca nie określił treści protokołu, niemniej przyjąć należy, iż minimalna jego treść to określenie daty jego sporządzenia, wskazanie kandydatów na członków komitetu, liczby głosów, która została na nich oddana wraz z liczbą biorących udział w głosowaniu oraz wskazanie wybranych członków komitetu założycielskiego. Dla swej ważności protokół winien zostać podpisany przez przewodniczącego zebrania oraz protokolanta. Dobrym rozwiązaniem jest umieszczenie w protokole z zebrania założycieli uchwały w przedmiocie **upoważnienia komitetu założycielskiego do dokonania ewentualnych poprawek w statucie**, jeśli będzie taka konieczność w związku z uwagami zgłoszonymi do statutu przez Krajowy Rejestr Sądowy lub organ nadzoru. Zapobiegnie to konieczności zwoływania kolejnego zebrania założycieli.

Przyjąć należy, iż wszelkie czynności zmierzające do założenia stowarzyszenia dokonywane będą łącznie przez wszystkich członków komitetu[94]. To właśnie komitet założycielski ma za zadanie utworzenie stowarzyszenia, przez co rozumieć należy podejmowanie wszelkich czynności prowadzących do zarejestrowania stowarzyszenia. Co do zasady więc w chwili dokonania rejestracji stowarzyszenia komitet kończy swój byt prawny, w stosunku do stowarzyszenia. Członkowie komitetu założycielskiego mogą jednak, (co ma miejsce bardzo często) wchodzić w skład organów powstałego stowarzyszenia.

Jak wspomniano wyżej wyłonienie komitetu założycielskiego nie pozostaje jedyną czynnością, do której kompetentnym pozostawać będzie zebranie założycielskie. Zebranie założycielskie winno ustanowić statut, zgodnie ze wskazówkami zawartymi w następnym podrozdziale. Oprócz statutu na zebraniu założycielskim należy przygotować podpisaną przez wszystkich członków założycieli listę członków założycieli, w której wskazujemy odpowiednio ich dane identyfikacyjne w postaci:
a) imion i nazwisk,
b) dat i miejsc urodzenia,
c) adresów zameldowania,
d) numerów dowodów osobistych,
e) numerów PESEL

[93] P. Suski, *Stowarzyszenia i Fundacje*, wyd.3, LexisNexis, Warszawa 2008 r., str. 113 .
[94] P. Suski, *Stowarzyszenia i Fundacje*, wyd.3, LexisNexis, Warszawa 2008 r., str. 116.

Z ostrożności proceduralnej lista ta winna zawierać też oświadczenie członków założycieli o posiadanym obywatelstwie polskim, pełnej zdolności czynności prawnych i pełni praw obywatelskich (zgodnie z art. 3 ust. 1 pr.stow.).

3. Elementy obligatoryjne statutu

W ramach niniejszego podrozdziału zostaną przybliżone czytelnikowi niektóre zagadnienia dotyczące wybranych zapisów statutu. Niemniej podkreślenia wymaga, że tematyka dotycząca formułowania zapisów statutu pozostaje na tyle obszerną, iż nie może ona zostać komplementarnie poruszona na ramach niniejszego opracowania. Wobec, czego ograniczając się do podstawowych zagadnień należy wskazać, że obligatoryjne postanowienia statutu[95] powinny określać:
a) nazwę stowarzyszenia odróżniającą je od innych stowarzyszeń, organizacji i instytucji,
b) teren działania i siedzibę stowarzyszenia,
c) cele i sposoby ich realizacji,
d) sposób nabywania i utraty członkostwa, przyczyny utraty członkostwa oraz prawa i obowiązki członków,
e) władze stowarzyszenia, tryb dokonywania ich wyboru, uzupełniania składu oraz ich kompetencje,
f) sposób reprezentowania stowarzyszenia oraz zaciągania zobowiązań majątkowych, a także warunki ważności jego uchwał,
g) sposób uzyskiwania środków finansowych oraz ustanawiania składek członkowskich,
h) zasady dokonywania zmian statutu,
i)sposób rozwiązania się stowarzyszenia.
Oprócz elementów wskazanych w lit.a)-i) statut może zawierać inne postanowienia.

a) Nazwa stowarzyszenia

Ustawa pr.stow. nie określa, z jakich składników powinna składać się nazwa stowarzyszenia, wskazując jedynie, że powinna ona odróżniać je od innych stowarzyszeń, organizacji i instytucji (art. 10 ust. 1 pkt 1). Celem takiej regulacji jest zapobieganie ewentualnym omyłkom co do tożsamości podmiotów i zapewnienie bezpieczeństwa obrotu.

b) Teren działania

Stowarzyszenie ma pełną swobodę w określeniu terenu działania. Może więc określić, że będzie działało na terenie jednej lub wielu gmin, powiatów czy województw, a więc będzie miało zasięg lokalny. Ustawa nie zakazuje działania stowarzyszenia poza swym terenem działania. W związku z powyższym zasadny wydaje się pogląd, że stowarzyszenie o zasięgu lokalnym może prowadzić działalność na terenie całego kraju.

[95] Założyciele stowarzyszenia, które ma prowadzić działalność bezpośrednio związaną z obronnością albo bezpieczeństwem państwa lub ochroną porządku publicznego, są obowiązani uzgodnić zakres tej działalności z odpowiednim organem administracji (art. 45 pr.stow.). Statut polskiego związku sportowego oraz wszelkie jego zmiany zatwierdza minister właściwy do spraw kultury fizycznej i sportu (art. 9 ustawy z 29 lipca 2005 r. o sporcie kwalifikowanym).

c) Siedziba stowarzyszenia

Zgodnie z art. 41 Kodeksu cywilnego, jeżeli ustawa lub oparty na niej statut nie stanowi inaczej, siedzibą osoby prawnej jest miejscowość, w której ma siedzibę jej organ zarządzający. Od siedziby należy odróżnić adres osoby prawnej. Określa on szczegółowo (ulica, numer domu, lokalu) siedzibę osoby prawnej.

d) Terenowe jednostki organizacyjne (postanowienie fakultatywne)

Duże stowarzyszenia o zasięgu ogólnokrajowym tworzą zwykle rozbudowane struktury. Wobec powyższego ustawodawca, nałożył na stowarzyszenie, które zamierza tworzyć terenowe jednostki organizacyjne, obowiązek określenia w statucie struktury organizacyjnej i zasad tworzenia tych jednostek. Jednostka taka może uzyskać osobowość prawną, jeżeli statut stowarzyszenia to przewiduje. Można, zatem wyróżnić dwa rodzaje terenowych jednostek organizacyjnych stowarzyszenia: niemające osobowości prawnej i mające taką osobowość. Oddział funkcjonuje na podstawie statutu stowarzyszenia. Nie jest konieczne uchwalanie statutu dla oddziału. Osobowość prawna oddziału uzależniona jest od bytu stowarzyszenia. Jeżeli stowarzyszenie zostanie rozwiązane (na podstawie własnej decyzji lub orzeczenia sądu) i postawione w stan likwidacji, likwidacji podlega również oddział. Z chwilą wykreślenia z rejestru stowarzyszenia powinno nastąpić również wykreślenie oddziału. Możliwa jest też likwidacja samego oddziału.

Niezależnie od powyższego, istotnym pozostaje by w statucie zostało określone, quorum członków wymagane do ważności podejmowanych uchwał. Statut może zawierać też postanowienia wskazujące sytuacje, w których stowarzyszenie ulega rozwiązaniu. Takimi okolicznościami mogą być np. zrealizowanie celu stowarzyszenia, upływ czasu, na jaki je zawiązano. W statucie można określić też, kto jest likwidatorem stowarzyszenia. W wypadku braku takich postanowień likwidatorami będą członkowie zarządu (art. 36 ust. 1 pr.stow.). Na okoliczność dokonania likwidacji statut powinien wskazywać cel, na który przeznacza się majątek zlikwidowanego stowarzyszenia. W razie braku takich postanowień sąd orzeknie o przeznaczeniu majątku na określony cel społeczny.

Rozdział 3. Organy stowarzyszenia

Zasadniczo można przyjąć, że do momentu dokonania rejestracji funkcje organów pełni komitet założycielski. Niemniej należy pamiętać, że komitet założycielski nie jest organem stowarzyszenia. Art. 11 pr.stow. stanowi, że:

„ 1. Najwyższą władzą stowarzyszenia jest walne zebranie członków. W sprawach, w których statut nie określa właściwości władz stowarzyszenia, podejmowanie uchwał należy do walnego zebrania członków.

2. Statut może przewidywać zamiast walnego zebrania członków zebranie delegatów lub zastąpienie walnego zebrania członków zebraniem delegatów, jeżeli liczba członków przekroczy określoną w statucie wielkość. W takich przypadkach statut określa zasady wyboru delegatów i czas trwania ich kadencji.

3. Stowarzyszenie jest obowiązane posiadać zarząd i organ kontroli wewnętrznej.".

Istotny jest podział na organy obligatoryjne i fakultatywne. Organy obligatoryjne to walne zebranie członków, zarząd i organ kontroli wewnętrznej. Oprócz nich stowarzyszenie może mieć inne organy. Określenie ich nazw i kompetencji zależy od uznania członków (art. 2 ust. 2 i art. 10 ust. 1 pkt 5 pr.stow.).

Ustawa Prawo o stowarzyszeniach przewiduje trzy obligatoryjne organy:
1) walne zebranie członków (walne zebranie delegatów),
2) organ kontroli,
3) zarząd.

Najwyższą władzą stowarzyszenia jest **walne zebranie członków stowarzyszenia.** Walne zebranie tworzą wszyscy członkowie stowarzyszenia po jego zarejestrowaniu. Pr.stow. nie określa zasad działania tego organu, jego kompetencji, a zawiera jedynie zapis, że w sprawach, w których statut nie określa właściwości stowarzyszenia, podejmowanie uchwał należy do walnego zebrania członków. Przyjęto, więc zasadę domniemania kompetencji dla walnego zebrania członków. Istotnym pozostaje, że jeżeli liczba członków stowarzyszenia przekroczy określoną w statucie ilość członków, statut może przewidywać zamiast walnego zebrania członków - zebranie delegatów, albo też zastąpienie walnego zebrania członków zebraniem delegatów.

Drugim organem, który przewiduje ustawa, jest **organ kontroli wewnętrznej.** Zasady działania organu kontroli wewnętrznej powinny być uregulowane w statucie. Dotyczy to zarówno nazwy, kompetencji, sposobu funkcjonowania. Przykładowo organem kontroli wewnętrznej może być: komisja rewizyjna, rada rewizyjna, zespół kontrolny etc. Istotne z punktu widzenia działania stowarzyszenia jest określenie wzajemnych relacji i kompetencji między organem kontroli a pozostałymi organami. Ustawa wyraźnie określa przedmiotowy organ, jako organ kontroli, nie zaś nadzoru, co z pewnością ogranicza zakres organu kontrolnego.[96] Wobec powyższego kontrola dokonywana przez powołany do tego organ ma mieć charakter kontroli wewnętrznej. Kontrola ta powinna przede wszystkim obejmować przestrzeganie postanowień statutu, dotyczyć finansów stowarzyszenia, ewentualnie prowadzonej przez stowarzyszenie działalności gospodarczej. Tak jak w przypadku walnego zebrania, wszelkie reguły działania tego organu powinny wynikać ze statutu lub konkretyzujących statut uchwał walnego zebrania, regulaminów etc.

Kolejnym obligatoryjnym organem stowarzyszenia jest **zarząd**. Pomimo braku wyraźnego wskazania w ustawie takiej kompetencji, przyjąć należy, że zarząd ma za zadanie

[96] Zasadniczo kontrola polega na prawie wglądu do dokumentów obrazujących działalność oraz ewentualnym żądaniu informacji i wyjaśnień (tym różni się od nadzoru), w jej ramach nie mogą być podejmowane decyzje wiążące dla kontrolowanego, tak jak ma to miejsce w przypadku nadzoru.

prowadzenie spraw stowarzyszenia i jego reprezentację. Zarząd nie korzysta jednak z domniemania kompetencji (jak w przypadku fundacji), które to domniemanie przysługuje walnemu zebraniu członków. Istotnym pozostaje, aby już w momencie tworzenia statutu wskazać imiennie członków zarządu. Powyższe będzie stanowiło duże ułatwienie, bowiem wśród dokumentów, które dołącza się do wniosku o wpis stowarzyszenia do rejestru nie będzie potrzeby przedkładania osobnej uchwały o powołaniu członków zarządu.[97]

Oprócz wymienionych wyżej stowarzyszenie może mieć inne organy. Określenie ich nazw i kompetencji zależy od uznania członków i każdorazowo winno zostać uregulowane w statucie.[98]

Rozdział 4. Postępowanie rejestrowe [99]

1.Formularze

Wracając do zagadnień dotyczących rejestracji stowarzyszenia, należy wskazać, że kolejnym, krokiem po wybraniu komitetu założycielskiego jest złożenie przez komitet wniosku rejestracyjnego do sądu rejestrowego.

Członkowie Komitetu Założycielskiego w okresie 7 dni od dnia zamknięcia zebrania założycielskiego, winni złożyć we właściwym sądzie rejestrowym wniosek o rejestrację w Krajowym Rejestrze Sądowym wraz z wymaganymi dokumentami. [100]

Zgodnie z art. 19 ust. 2 u. KRS wniosek o wpis do rejestru składa się na urzędowym formularzu. Wzory formularzy określa rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 21 grudnia 2000 r. w sprawie określenia wzorów formularzy wniosków o wpis do Krajowego Rejestru Sądowego oraz sposobu i miejsca ich udostępniania. [101]

Wniosek o wpis do KRS obejmuje:[102]

Symbol formularza	Symbole załączników dla danego formularza	Uwagi
KRS-W20 Wniosek o rejestrację	**KRS-WF** - Założyciele **KRS-WA** - Oddziały, terenowe	Załączniki obligatoryjne KRS-WF

[97] A. Kidyba, komentarz do art. 11 pr.stow., Lex Polonica 2010r.
[98] art. 2 ust. 2 i art. 10 ust. 1 pkt 5 pr.stow.
[99] W rozdziale nie uwzględniono różnic dla wniosków o wpis do rejestru składanych drogą elektroniczną.
[100] Zgodnie z brzmieniem art. 22 u. KRS „wniosek o wpis do rejestru powinien być złożony nie później niż w terminie 7 dni od dnia zdarzenia uzasadniającego dokonanie wpisu, chyba że przepis szczególny stanowi inaczej".
[101] P.Suski, *Stowarzyszenia i Fundacje*, wyd.3, LexisNexis, Warszawa 2008 r., str. 402-404.
[102] Źródło: http://bip.ms.gov.pl/pl/rejestry-i-ewidencje/okrajowy-rejestr-sadowy/przewodnik-po-formach-prawnych-podlegajacych-wpisowi-do-krs-i-odpowiadajacych-im-formularzach/informacje-o-tworzeniu-i-zglaszaniu-fundacji, wytworzył: Piotr Potrebka.

podmiotu w Krajowym Rejestrze Sądowym	jednostki organizacyjne **KRS-WH** - Sposób powstania **KRS-WK** - Organy podmiotu / wspólnicy uprawnieni do reprezentowania spółki **KRS-WM** - Przedmiot działania **KRS-ZN** - Sprawozdania finansowe i inne dokumenty	KRS-WK KRS-WM - tylko wówczas gdy jednocześnie zgłaszana jest działalność gospodarcza
KRS-W9 Wniosek o rejestrację podmiotu w rejestrze przedsiębiorców	**KRS-WM** - Przedmiot działania **KRS-ZY** - Numer identyfikacyjny REGON, numer identyfikacji podatkowej NIP	Załączniki obligatoryjne KRS-WM

Druki formularzy wniosku i druki załączników pozostają dostępne w sądzie. Można je również pobrać ze strony Ministerstwa Sprawiedliwości (http://bip.ms.gov.pl/pl/rejestry-i-ewidencje/okrajowy-rejestr-sadowy/).

Pamiętać należy, iż złożenie wniosku z pominięciem urzędowych formularzy powoduje zwrot wniosku bez wzywania do uzupełnienia braków. Taki sam skutek wywołuje nieprawidłowe wypełnienie wniosku.[103] Na zarządzenie sądu o zwrocie wniosku przysługuje zażalenie.[104] Natomiast na zarządzenie referendarza sądowego o zwrocie wniosku przysługuje skarga do sądu rejonowego.[105] Istotnym pozostaje, że jeżeli przedmiotowy wniosek zostanie zwrócony może on zostać ponownie złożony przed upływem siedmiu dni od daty doręczenia zarządzenia o zwrocie i jeśli złożony zostanie prawidłowo wywołuje wówczas skutek od daty pierwotnego wniesienia. Skutek taki nie nastąpi jednakże, kiedy wniosek zostanie zwrócony więcej niż jeden raz, z wyłączeniem sytuacji, kiedy zwrot wniosku nastąpił na skutek braków uprzednio niewskazanych.[106]

2. Dokumenty

Do wniosku o wpis stowarzyszenia do rejestru dołączyć należy:
1) statut stowarzyszenia (art. 9 ust. 3 u.KRS);
2) uwierzytelnione notarialnie albo złożone przed sędzią lub uprawnionym pracownikiem sądu wzory podpisów osób upoważnionych do reprezentowania podmiotu (art. 19a ust. 1 u.KRS);
3) protokół z zebrania założycieli wraz z listą obecności oraz uchwałami: o powołaniu organizacji, uchwaleniu statutu, powołaniu członków organów (zarządu, komisji rewizyjnej), powołaniu komitetu założycielskiego (art. 12 pr.stow.);

[103] Art. 19 ust. 3 u. KRS.
[104] Art. 394 §1 pkt 1 w zw. z art. 13 §2 k.p.c. w zw. z art. 7 u.KRS.
[105] Art. 389 indeks 22 k.p.c.
[106] Art. 19 ust. 4 u.KRS.

4) listę założycieli zawierają: imię, nazwisko, datę i miejsce urodzenia, adres zamieszkania i własnoręczny podpis (art. 12 pr.stow.);
5) oświadczenia wszystkich założycieli, iż posiadają obywatelstwo polskie, pełną zdolność do czynności prawnych i nie zostali pozbawieni praw publicznych (art. 3 ust. 1 pr.stow.);
6) informację o adresie tymczasowej siedziby stowarzyszenia.

Obowiązek wskazany w pkt 2 dotyczy jedynie tych stowarzyszeń, które zamierzają prowadzić działalność gospodarczą. Dokumenty będące podstawą wpisu do KRS zgodnie z art. 694 indeks 4 k.p.c. powinny zostać złożone w oryginałach albo poświadczonych urzędowo odpisach lub wyciągach.[107] Dodatkowo, jeżeli w statucie członkowie zarządu stowarzyszenia (lub innych organów) nie zostali wskazani imiennie niezbędnym pozostaje dołączenie **uchwały o ich powołaniu.** Przedmiotową uchwałę podejmuje organ przewidziany w statucie.

Należy pamiętać, że:
1) wniosek złożony na urzędowym formularzu KRS-W20 wraz z załącznikami, statut stowarzyszenia, protokół z zebrania założycieli oraz listę założycieli należy złożyć w **dwóch egzemplarzach**, gdyż jeden egzemplarz Sąd przesyła do organu sprawującego nadzór nad działalnością stowarzyszenia (art. 8 ust. 5 pr.stow.);
2) statut stowarzyszenia powinien być podpisany, przez wszystkich założycieli;
3) wniosek i załączniki do Krajowego Rejestru Sądowego **podpisuje cały komitet założycielski** lub **pełnomocnik procesowy posiadający pełnomocnictwo procesowe udzielone przez cały komitet założycielski**.

Ułatwieniem dla stowarzyszeń (dotyczy też fundacji) **nieprowadzących działalności gospodarczej** niewątpliwie pozostaje, że nie ma obowiązku składania dokumentu potwierdzającego tytuł prawny wnioskodawcy do lokalu (nieruchomości), w którym ma być wykonywana działalność objęta wnioskiem, czyli np. działalność stowarzyszenia. Niemniej sąd może zażądać takiego dokumentu na podstawie art. 23 ust. 2 ustawy o KRS. Dodatkowo pamiętać należy, że w kolejnym etapie – postępowaniu po dokonaniu wpisu do rejestru a jeszcze przed rozpoczęciem działalności gospodarczej wymagane będzie wykazanie tytułu do lokalu wraz z wnioskiem o NIP do właściwego urzędu skarbowego.

W przypadku złożenia wniosku, o wpis stowarzyszenia **do rejestru przedsiębiorców** (jeżeli zamierza prowadzić działalność gospodarczą), wraz z wnioskiem o wpis w rejestrze przedsiębiorców stowarzyszenie składa:
1) wniosek o wpis albo zmianę wpisu do krajowego rejestru urzędowego podmiotów gospodarki narodowej (REGON) – druk RG-1;
2) zgłoszenie płatnika składek albo jego zmiany w rozumieniu przepisów o systemie ubezpieczeń społecznych - druk NIP-2. Pamiętać należy by do druku NIP-2 dołączyć dokument potwierdzający tytuł prawny do lokalu, w którym wyznaczona została siedziba stowarzyszenia;

[107] P.Suski, *Stowarzyszenia i Fundacje*, wyd.3, LexisNexis, Warszawa 2008 r., str. 405 -407.

3) zgłoszenie identyfikacyjne albo aktualizacyjne, o którym mowa w ustawie z dnia 13 października 1995 r. o zasadach ewidencji i identyfikacji podatników i płatników wraz ze wskazaniem właściwego naczelnika urzędu skarbowego pod rygorem zwrotu wniosku. [108]

4) dowód dokonana opłaty za wniosek o wpis do rejestru – wnioskujący o wpis do KRS powinien załączyć zaświadczenie o wniesieniu opłaty za rejestrację lub wniosek o zwolnienie z opłaty oraz dowód uiszczenia opłaty od ogłoszenia wpisu w Monitorze Sądowym i Gospodarczym

Sąd rejestrowy samodzielnie przesyła wnioski i zgłoszenia (NIP, REGON, zgłoszenie płatnika składek) do właściwych dla ich rozpoznania instytucji. Przesłanie dokumentów ma nastąpić niezwłocznie, jednak nie później niż w terminie 3 dni od daty wpisu w rejestrze. Należy pamiętać, że sąd rejestrowy nie zajmuje się kwestią właściwości urzędu skarbowego, a tylko poprzestaje na wysyłce stosownych dokumentów do naczelnika urzędu skarbowego, który został wskazany we wniosku. Ewentualna niewłaściwość miejscowa będzie skorygowana przez urząd skarbowy poprzez przesłanie wniosku dalej do właściwej jednostki.

Ponadto, w przypadku stowarzyszeń zamierzających podjąć działalność gospodarczą do prawidłowo wypełnionego formularza dołączyć należy dowód opłaty wpisu oraz opłaty z tytułu publikacji w Monitorze Sądowym i Gospodarczym. Zgodnie z art. 17 ust. 4 pr.stow. postępowanie w sprawach o wpis stowarzyszenia do rejestru jest wolne od opłat sądowych. Wobec powyższego stowarzyszenie, które zamierza uzyskać sam wpis w *rejestrze stowarzyszeń, innych organizacji społecznych i zawodowych, fundacji oraz publicznych zakładów opieki zdrowotnej* Krajowego Rejestru Sądowego **nie wnosi opłaty.** Jeżeli natomiast wpis dotyczy jednocześnie wpisu do rejestru przedsiębiorców, pobiera się opłatę stałą w wysokości 500 zł tytułem wpisu oraz 500 zł tytułem dokonania publikacji w Monitorze Sądowym i Gospodarczym.[109]

3. Weryfikacja wniosku

Kolejny etap postępowania rejestrowego należy do sądu, który ma za zadanie zweryfikować poprawność (w zakresie merytorycznym i formalnym) złożonego wniosku nie później niż w terminie 3 miesięcy od daty jego złożenia. Termin powyższy tyczy się jedynie sytuacji, w której w złożonym wniosku brak uchybień takich jak: niekompletne dokumenty, źle wypełnione formularze oraz zastrzeżenia w przedmiocie treści statutu. Po zakończeniu etapu weryfikacji sąd rejestrowy ma obowiązek doręczenia dokumentów organowi nadzorującemu (co do zasady, właściwy starosta[110]) dokumentów otrzymanych wraz z wnioskiem. Organ ten ma możliwość wypowiedzieć się w terminie 14 dni od dnia otrzymania zawiadomienia. Jest to czas, w którym organ administracji może, za zgodą sądu przystąpić do postępowania, jako zainteresowany. Następnie sąd przystępuje do dalszych czynności postępowania rejestrowego,

[108] art. 19b ust. 1 u. KRS.
[109] Art. 53 ust. 2 u.k.s.c.
[110] lub wojewoda właściwy ze względu na siedzibę stowarzyszenia - w zakresie nadzoru nad działalnością stowarzyszeń jednostek samorządu terytorialnego

w którym bada czy zadeklarowane cele i sposoby ich realizacji pozostają w zgodności z przepisami obowiązującego prawa. Pamiętać należy, że czynności sądu nie będą nigdy zmierzać do oceny celowości, czy zasadności tworzenia stowarzyszenia. Powyższe pozostawałoby w sprzeczności z art. 2 pr.stow. Sąd może natomiast odmówić rejestracji stowarzyszenia, jeśli nie spełnia ono warunków wskazanych w ustawie. Postępowanie rejestrowe kończy dokonanie wpisu, w KRS. Po stwierdzeniu, iż przedłożony statut stowarzyszenia jest zgodny z przepisami prawa, a założyciele stowarzyszenia spełniają wymagania ustawowe, sąd wydaje stosowne postanowienie, w przedmiocie rejestracji stowarzyszenia.[111] Wpis do rejestru polega na wprowadzeniu do systemu informatycznego danych zawartych w postanowieniu sądu. Przedmiotowy wpis jest dokonany z chwilą zamieszczenia danych w rejestrze. W aktach rejestrowych zamieszcza się wzmiankę o dacie i godzinie dokonania wpisu. Istotnym pozostaje, że wpis do rejestru ma być dokonany niezwłocznie po wydaniu postanowienia sądu rejestrowego. Skutkiem wpisu do rejestru jest nabycie przez stowarzyszenie osobowości prawnej.[112] Z chwilą wpisu do rejestru stowarzyszenie może być podmiotem praw i obowiązków.

4. Odmowa rejestracji

Zgodnie z treścią art. 14 pr.stow. sąd rejestrowy odmawia zarejestrowania stowarzyszenia, jeżeli nie spełnia ono warunków określonych w ustawie. Zasadnym wydaje się odnieść powyższy przepis do treści art. 16 pr.stow., który stanowi z kolei, iż sąd rejestrowy wydaje postanowienie o zarejestrowaniu stowarzyszenia po stwierdzeniu, że jego statut jest zgodny z przepisami prawa i założyciele spełniają wymagania określone ustawą (zgodność statutu z przepisami prawa oraz spełnienie przez założycieli wymagań określonych w ustawie). W świetle powyższego należy przyjąć, iż jeśli opisane wyżej warunki nie zostaną spełnione sąd rejestrowy odmówi zarejestrowania stowarzyszenia. Na odmowę dokonania wpisu służą stronom środki odwoławcze w postaci apelacji (do sądu II instancji za pośrednictwem sądu wydającego zaskarżone orzeczenie) kiedy w sprawie orzekał sąd lub skargi na orzeczenie referendarza sądowego. Dodatkowo stronie przysługują takie środki zaskarżenia jak: zażalenie – w przedmiocie np. zwrotu wniosku, czy skarga kasacyjna – w przedmiocie postanowienia sądu drugiej instancji dotyczącego wpisu lub wykreślenia z rejestru podmiotu podlegającego rejestracji. Do rzadko stosowanych należą środki zaskarżenia w postaci: wznowienia postępowania czy skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia, aczkolwiek pozostają prawnie dopuszczone.

5.Postępowanie w razie wadliwego wpisu

Jak wspomniano wyżej wpis do KRS staje się skuteczny z chwilą jego dokonania, a co za tym idzie powstaje wówczas domniemanie prawne związane z prawdziwością takiego wpisu, zgodnie z którym podmiot obowiązany do złożenia wniosku o wpis do rejestru nie może powoływać się względem działających w dobrej wierze osób trzecich na dane, które nie zostały

[111] A. Kidyba, *Prawo handlowe*, wydanie szóste, CH BECK, Warszawa 2005 r., str. 667.
[112] Zasada ta nie ma zastosowania w przypadku stowarzyszeń podlegających regulacjom szczególnym, które nabywają osobowość prawna na mocy przepisów ustaw.

wpisane do rejestru. Pamiętać należy o zweryfikowaniu dokonanego wpisu. Może się zdarzyć, że wpis obarczony będzie błędem. Oczywiście należy mieć na względzie, że ze swej strony również sąd dokona stosownej weryfikacji wpisu, niemniej jednak nie zwalnia to z obowiązku podmiot zobowiązany do złożenia wniosku z obowiązku niezależnej weryfikacji. Sąd rejestrowy sprostuje bowiem z urzędu wpis jedynie w sytuacji, kiedy zawiera on oczywiste błędy lub niezgodności z treścią postanowienia. Jeżeli zaś w rejestrze dostrzeżone zostaną innego rodzaju niezgodności, błędy czy też uchybienia. Dlatego w interesie stowarzyszenia pozostaje **złożenie wniosku o zmianę wpisu.** Należy wówczas dołączyć dokumenty będące podstawą takiej zmiany. Niedopełnienie powyższego obowiązku spowoduje, iż podmiot zobowiązany do złożenia wniosku o wpis nie będzie mógł zasłaniać się wobec osób trzecich działających w dobrej wierze zarzutem, iż dane zawarte we wpisie nie są prawdziwe.[113]

Okoliczność prowadzenia działalności gospodarczej pozostaje decydującym czynnikiem w kwestii ogłoszenia wpisu w Monitorze Sądowym i Gospodarczym. Z zasady bowiem stowarzyszenia nieprowadzące działalności gospodarczej nie podlegają obowiązkowi ogłoszenia wpisu.[114] W przypadku wpisów podlegających ogłoszeniu (stowarzyszenia prowadzące działalność gospodarczą oraz organizacje pożytku publicznego) wpisy pozostają skuteczne wobec osób trzecich z chwilą zamieszczenia ogłoszenia o dokonaniu wpisu w Monitorze Sądowym i Gospodarczym. Od dnia zamieszczenia przedmiotowego ogłoszenia nikt nie może zasłaniać się nieznajomością wpisów. Wyjątek stanowią czynności dokonane przed upływem 16 dnia od ogłoszenia, wobec których osoba trzecia może obalić domniemanie znajomości treści takiego wpisu, jeżeli udowodni, iż o wpisie takim nie mogła się dowiedzieć. Istotnym pozostaje, że w sytuacji rozbieżności pomiędzy treścią ogłoszenia a dokonanym wpisem obowiązywał będzie wpis w rejestrze.[115]

6. Niezbędne czynności po dokonaniu wpisu

Obowiązki stowarzyszenia związane z rozpoczęciem działalności (wyłącznie w sytuacji braku prowadzenia przez stowarzyszenie działalności gospodarczej) nie kończą się z momentem uzyskania wpisu do KRS. Kolejnym obowiązkiem pozostaje, bowiem zgłoszenie wniosku o wpis do Krajowego Rejestru Urzędowego Podmiotów Gospodarki Narodowej, prowadzonego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego celem uzyskania numeru REGON. REGON jest wydawany w ciągu 7 dni od daty otrzymania formularza RG-1 przez urząd statystyczny. Następną czynnością pozostaje uzyskanie numeru NIP w urzędzie skarbowym właściwym, ze względu na siedzibę stowarzyszenia. Organizacja wypełnia druk NIP-2. Zachowanie określonej kolejności jest ważne, ponieważ do nadania NIP niezbędnym pozostaje dołączenie do wniosku decyzji o nadaniu numeru REGON.

[113] Art. 17 ust. 2 u. KRS.
[114] Wyjątek: wpisy dotyczące ujawnienia informacji związanych ze statusem organizacji pożytku publicznego, co reguluje ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie.
[115] Art. 15 ust. 2 u. KRS.

Stowarzyszenie posiadając numer REGON oraz NIP powinno założyć jeszcze rachunek bankowy. W przedmiocie wyboru banku oraz rodzaju rachunku stowarzyszenie posiada pełną dowolność.

Rozdział 5. Szczególne rodzaje obowiązków w przedmiocie rejestracji w przypadku niektórych rodzajów stowarzyszeń

Tytułem wzmianki, należy wskazać, że wyjątek od wskazanych w poprzednich podrozdziałach zasad stanowią nieprowadzące działalności gospodarczej kluby sportowe oraz uczniowskie kluby sportowe[116] działające w formie stowarzyszenia, albowiem nie podlegają one rejestracji w KRS, lecz wpisowi do ewidencji prowadzonej przez starostów właściwych ze względu na przyszłą siedzibę tych klubów. Kluby sportowe zobligowane są, więc na mocy §7 rozporządzenia Ministra Sportu z dnia 16 stycznia 2006 r. w sprawie ewidencji klubów sportowych złożyć właściwy wniosek o wpis. Z chwilą wpisu wskazane wyżej podmioty uzyskują osobowość prawną.

Szczególne rodzaje stowarzyszeń charakterystyczne m.in. dla określonej grupy wyznaniowej przy procesie tworzenia zobowiązane są uwzględniać przepisy właściwych dla nich ustaw. Poniżej wymieniono niektóre ustawy szczególne odnoszące się do przedmiotowej kwestii:
- ustawa z dnia 17 maja 1989 r. o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej;
- ustawa z dnia 30 czerwca 1995 r. o stosunku Państwa do Kościoła Adwentystów Dnia Siódmego w Rzeczypospolitej Polskiej;
- ustawa z dnia 20 lutego 1997 r. o stosunku Państwa do Kościoła Zielonoświątkowego w Rzeczypospolitej Polskiej;
- ustawa z dnia 30 czerwca 1995 r. o stosunku Państwa do Kościoła Chrześcijan Baptystów w Rzeczypospolitej Polskiej;
- ustawa z dnia 4 lipca 1991 r. o stosunku Państwa do Polskiego Autokefalicznego Kościoła Prawosławnego w Rzeczypospolitej Polskiej;
- ustawa z dnia 13 maja 1994 r. o stosunku Państwa do Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego w Rzeczypospolitej Polskiej;
- ustawa z dnia 20 lutego 1997 r. o stosunku Państwa do gmin wyznaniowych żydowskich w Rzeczypospolitej Polskiej.

Wymienione wyżej ustawy wymagają dokonania określonych dodatkowych sformalizowanych czynności w procesie tworzenia stowarzyszenia. Dla przykładu wskazać można, iż dla niektórych spośród wyżej wymienionych organizacji będzie to np. uzyskanie aprobaty, będącej swego rodzaju przyzwoleniem czy też zgodą na utworzenie, przez co rozumieć należy uzgodnienia zakresu działania, zatwierdzenie statutu. Dla innych spośród

[116] wskazane odpowiednio w art. 7a oraz art. 7 ust. 2 ustawy z dnia 18 stycznia 1996 r. o kulturze fizycznej (Dz.U.z 2001r., Nr81, poz.889 z późn. zm.),

wyżej wymienionych (dwie ostatnie ustawy) podstawą utworzenia pozostaje uchwała określonej władzy kościelnej o utworzeniu stowarzyszenia.

Niezależnie od powyższego warto nadmienić, iż niektóre ograniczenia, nakładające obowiązek podjęcia określonych dodatkowych czynności znajdujemy w ustawie Prawo o stowarzyszeniach. Artykuł 45 wymienionej ustawy stanowi, bowiem, iż *„osoby pragnące założyć stowarzyszenie prowadzące działalność bezpośrednio związaną z obronnością albo bezpieczeństwem państwa lub ochroną porządku publicznego są obowiązane uzgodnić zakres tej działalności, odpowiednio, z Ministrem Obrony Narodowej lub Ministrem Spraw Wewnętrznych albo organami przez nich określonymi.”.* Powyższy przepis formułuje dla założycieli stowarzyszenia obowiązek uzgodnienia zakresu działania z właściwym przedmiotowo organem administracji publicznej.

Jak wspomniano na wstępie niniejszego rozdziału, również stowarzyszenie, które jako cel statutowy obrało sobie zarządzanie prawami autorskimi i prawami pokrewnymi jeszcze przed dokonaniem rejestracji winno uzyskać zezwolenie na podjęcie takiej działalności od ministra właściwego do spraw kultury. Powyższe nie stanowi jednak warunku sine qua non dla istnienia czy rejestracji takiego stowarzyszenia, natomiast od uzyskania przedmiotowej zgody uzależnia dodatkowe uprawnienia na gruncie postępowania sądowego czy też administracyjnego.[117] W praktyce może okazać się, iż bez powyższej zgody stowarzyszenie nie ma możności realizacji wyznaczonych celów. Odmiennie uregulowany został sposób utworzenia Polskiego Związku Sportowego, którego powstanie uprzedzić należy zgodą na utworzenie oraz zatwierdzenie statutu przez ministra właściwego do spraw kultury fizycznej i sportu.

[117] P. Suski, *Stowarzyszenia i Fundacje*, wyd.3, LexisNexis, Warszawa 2008 r., str. 119-121.